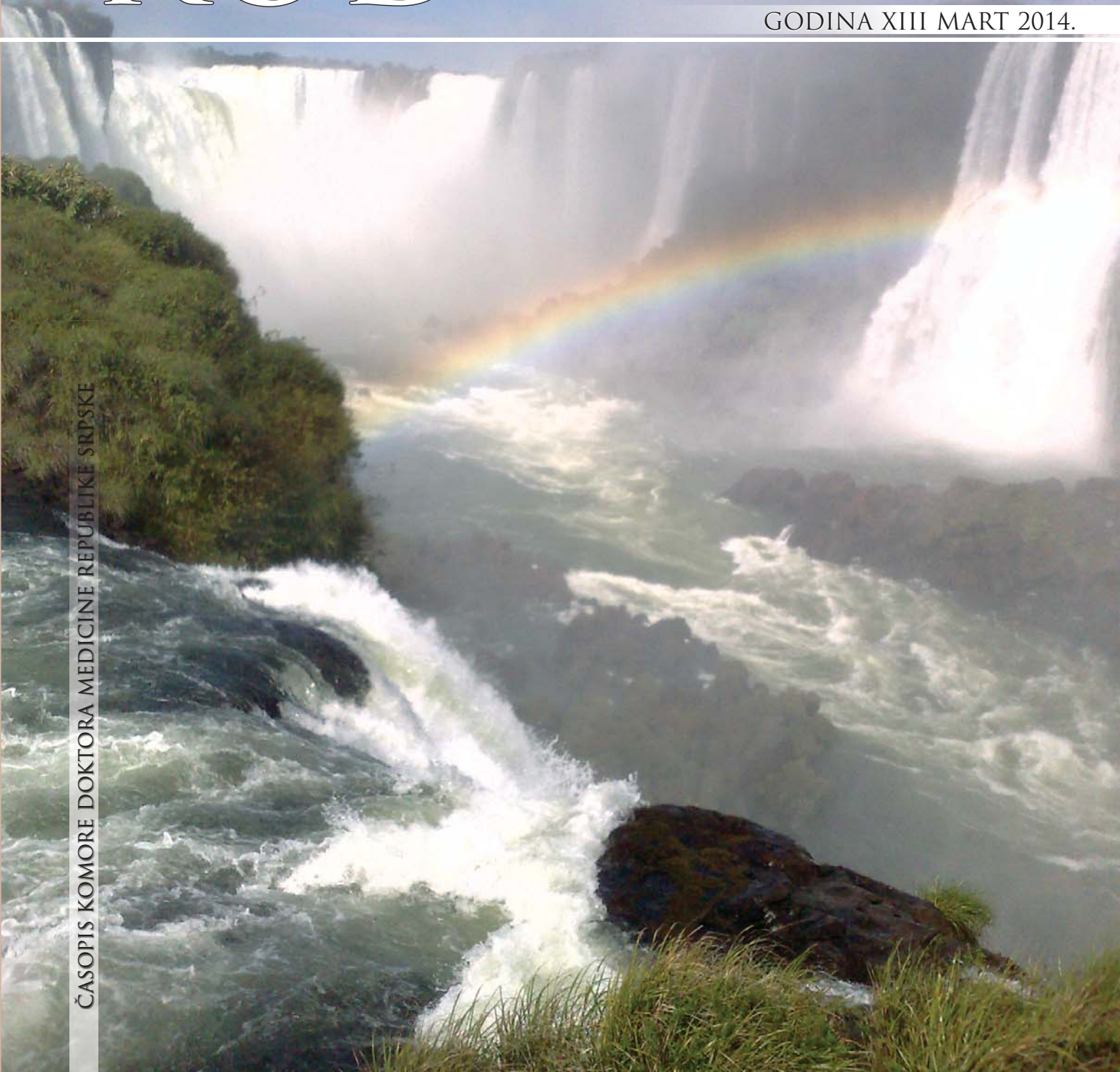

KOD

33

GODINA XIII MART 2014.

ČASOPIS KOMORE DOKTORA MEDICINE REPUBLIKE SRPSKE

ZA DOBRA NOVA VREMENA

Rentna štednja

Sigurna štednja
na najvišim visinama

Isplata kamate
unaprijed

www.novabanka.com
wap.novabanka.com

besplatan info telefon
0800 50011

BROJ 33

KOD

Izdavač

Komora doktora medicine RS
www.komoradoktorars.org

Glavni i odgovorni urednik

prof. dr Jelica Predojević Samardžić

Urednik

Željka Grabež Biuković

Redakcioni odbor

mr sc. med Dragan Unčanin
dr Biljana Đurđević Banjac
dr Nina Marić
dr Bojan Kozomara
dr Ljubiša Simić

Izdavački savjet

doc. dr Sanja Marić, dr Milijan Vujić, dr Nedžad Havić, dr Milan Gluhović, dr Siniša Mutić, dr Danko Ilić, dr Svjetlana Dunjić, prof. dr Snježana Milićević, doc. dr Darko Golić

Grafička priprema

Vanesa Kovač

Sekretar redakcije

Jelena Plavljanić

Lektor

Mladen Keleč

Adresa redakcije

KOD, Prvog krajiškog korpusa 4/1
78000 Banja Luka, RS, BiH
Tel/fax: +387 51 32 93 63
+387 51 329 360
e-mail: casopiskod@blic.net
zkr sred@blic.net

Štampa

Grafomark d.o.o.

Naslovna strana:

Vodopadi Iguacu, foto: Dragan Unčanin

DOBRO DOŠLI U ERU HIPERSPECIJALIZACIJA

Napredak u biološkim i tehničkim naukama doveo je i do enormnog napretka u medicinskim naukama. Ogromna količina novih medicinskih znanja, promjene u pružanju zdravstvenih usluga i organizaciji zdravstvene službe, novi pristupi učenju i proučavanju, kao i cjelokupni tehnološki razvoj u medicini, učinili su postojeće programe specijalizacija potpuno zastarjelim a u nekim segmentima i apsurdnim.

U ovom broju objavljujemo novi i dugo očekivani „Pravilnik i program o specijalizacijama i usmjerenim specijalizacijama u Republici Srpskoj“. Stupio je na snagu početkom ove godine i tako zamijenio prethodni pravilnik i program iz 2003. godine.

U njegovom kreiranju su, pored Ministarstva zdravlja Republike Srpske, učestvovali ili je trebalo da učestvuju, Komora doktora medicine, Medicinski fakultet i specijalistička udruženja, koji su dali niz prijedloga i primjedbi u toku usaglašavanja pravilnika i programa. Koliko su njihove sugestije prihvaćene, prosudite sami. U svakom slučaju, novi pravilnik i program specijalizacija je bio neophodan, zbog čega pozdravljamo njegovo donošenje.

U mnogome, novi pravilnik i program liče, a u nekim segmentima su i potpuno isti kao u zemljama EU; dok su razlike u ekonomskoj moći, standardu i razvijenosti zdravstvenog sistema, između zemalja EU i naše zemlje, ogromne. No, dobro je stremiti boljem, modernijem i već isprobanom i uspješnom modelu.

U Republici Srpskoj se odobri oko stotinu i pedeset novih specijalizacija godišnje. Prema novom pravilniku o specijalizacijama, mladi ljekari će moći birati između pedeset i tri specijalizacije (ranije trideset i pet) ili četrdeset i osam supspecijalizacija. Poštovanje pravila specijaliziranja, kompetentno i odgovorno mentorstvo, kvalitetna edukacija i provjera stečenih znanja i sposobnosti, neophodni su u implementaciji novih pravilnika i programa.

Ko vodi računa o racionalnom pristupu u broju i izboru novoodobrenih specijalizacija kod nas? U većini evropskih zemalja o tome se brinu ljekarske komore i specijalistička udruženja. Kod nas, taj izbor je prepušten direktorima zdravstvenih ustanova. Malo po babu a malo bogami i po stričevima.

Prof. dr Jelica Predojević Samardžić

Časopis je oslobođen poreza na promet na osnovu člana 33. stav 1. tačka 9, Zakona o akcizama i porezu na promet, rješenjem br: 06/6-61-882/02, Ministarstvo nauke i kulture RS.

KOD SADRŽAJ

Riječ urednika

Dobro došli u eru hiperspecijalizacija

Svijet

Kako učiti na greškama

Iz našeg okruženja

Evropska pravila za obilježavanje namirnica

Ljekarima otvorena vrata evropskih bolnica

Vijesti

Neophodan zakon o doktorskom radu

Donacija odjeljenju za neurorehabilitaciju

Okrugli sto

Korak naprijed, korak nazad

Intervju

Akademik Drenka Šećerov Zečević

Poziv ljekara traži potpunu posvećenost

Korak dalje

Bolnica sa puno nada

Kvalitetnije usluge – zadovoljniji pacijenti

Aktivnosti komore

Izvršni odbor

Redakcioni odbor

Centar za KME

Komisija za etiku i deontologiju

Komisija za stručni nadzor

Prve licence

Predstavljamo

Briga za sigurnu krv i bezbjednu transfuziju

Izazovi

Reinženjering zdravstvene zaštite

Žute strane	
<i>Pravilnik o planu i programu specijalizacija i supspecijalizacija</i>	30
In memoriam	37
Vremeplov	
<i>Dr Isidor Papo</i>	38
<i>Velikan jugoslovenske vojne medicine</i>	
Novosti iz medicine	
<i>Retinalna vizuelizacija shizofrenije</i>	40
<i>Koje novine u medicini očekujemo u 2014. godini</i>	41
Stručni skupovi bodovani od strane centra za KME	43
Stručni skupovi	
<i>Psihijatrija u budućnosti</i>	45
<i>Internacionalni simpozijum iz ehokardiografije</i>	46
Zanimljivosti	
<i>Srećni dermatolozi i novcem zadovoljni ortopedi</i>	48
Stručne knjige	
<i>Izdavačka aktivnost i monografske publikacije Medicinskog fakulteta Banja Luka</i>	50
<i>Miroslav Petković, Maja Travar</i>	51
SAVREMENI DIJAGNOSTIČKI PROTOKOLI	
<i>Biljana Lakić, Tatjana Popović, Sandra Jovanović, Dženita Hrelja Hasečić</i>	51
DRAGOCJENA STRUČNA KNJIGA	
Knjige koje čitamo	
<i>Vladimir Pištalo:</i>	52
ČOVJEK KOJI JE STVORIO DVADESETI VIJEK	
Moj hobi	
<i>Strast pčelarenja prenosi i na druge</i>	53
Kongresi	55

KAKO UČITI NA GREŠKAMA

Kada bi se bez prikrivanja objavljivali podaci o vrsti i broju propusta koji se dogode tokom liječenja, bolnice bi postale sigurnije mjesto za pacijente. Polako bi nestajala vladavina kulture krivice i stida a povećavao bi se broj onih koji se zalažu za kulturu sigurnosti pacijenata u kojoj se uči na greškama.

Narušavanje zdravlja je samo jedna od mogućih posljedica boravka u bolnici. Prateći statistiku američkih institucija, ljekarske greške su na trećem mjestu na listi vodećih uzroka smrti u SAD-u. Donedavno se vjerovalo da u ovoj visokorazvijenoj zemlji, zbog ljekarskih grešaka godišnje strada oko 98.000 ljudi, međutim, novi šokantni izvještaji govore o mnogo većem broju. **Od liječenja u bolnicama očekujete da vam bude bolje. U alarmantnom broju slučajeva, međutim, nije tako. Liječenje čak može da bude fatalno.** Ovo je poruka američkih medija povodom rastućeg broja ljekarskih grešaka u Americi. Prema procjenama Instituta za medicinu rada SAD, među greškama ljekara i medicinskog osoblja najčešće su tehničke greške (44 posto), pogrešne dijagnoze (17 posto), propusti u prevenciji povreda (12 posto) i greške u terapiji lijekovima (10 posto). Smatra se da se čak 70 posto grešaka moglo spriječiti, dok se višom silom smatraju slučajevi poput burnih reakcija pacijenta na lijek na koji ranije nije bio alergičan.

ZABORAVNOST LJEKARA KOBNA PO PACIJENTE

Najnovija statistika Nacionalne zdravstvene službe u Engleskoj, pokazuje da je u šest mjeseci protekle godine, prilikom operacija zaboravljeno čak 69 predmeta u tijelima pacijenata. Zaboravljanje predmeta - poput slučaja zaboravljene burgije korišćene u ortopedskoj operaciji; vodi na listi od 148 grešaka, navodi ugledni časopis Gardijan. Precizno nabrajajući pojedinačne slučajeve i greške, uočavamo da nisu zaboravljani samo predmeti, nego i strane tijela, te položaj pojedinih organa. Tako je, statistički gledano, kod 37 pacijenata liječen ili operisan pogrešan dio tijela, kao recimo, kod pacijentkinje kojoj je odstranjen jajovod umjesto slijepog crijeva.

Kada bi se bez prikrivanja objavljivali podaci o vrsti i broju propusta koji se dogode tokom liječenja, bolnice bi postale sigurnije mjesto za pacijente. Zato, ma kako crne, ove statistike djeluju ohrabrujuće. Karakteristika razvijenih zemalja je vođenje pravilne evidencije o svemu, pa i o ljekarskim greškama. Kako drugačije analizirati, istražiti uzroke i na koncu, spriječiti buduće propuste.

UVID U KVALITET I BEZBJEDNOST LIJEČENJA

Američke bolnice su počele ozbiljnije da prate sve ljekarske greške od 2000. godine. Vladin centar za medicinsku brigu i pomoć ih uzima u obzir pri ocjeni kvaliteta ustanova od 2003. godine, te ih je, nakon dvije godine, počeo redovno objavljivati i na sajtu. Tako javnost može imati uvid u kvalitet rada bolničkih ustanova i nadzirati bezbjednost liječenja.

Ovoj zadivljujućoj transparentnosti treba težiti, iako je ona nedostižna za većinu zemalja iz našeg okruženja. Nije uvijek tako lako utvrditi da li je do pogoršanja stanja pacijenta došlo usljed same bolesti ili zbog lošeg tretmana. Nije (samo) važno ko je kriv, već i zašto je do greške došlo. Neki propusti su posljedica lošeg funkcionisanja ustanove za koju je isključivo odgovoran upravljački tim. Ne prave greške samo pojedinci, već i sistem. Koliko samo aljkavo vođenje dokumentacije otežava uvid u uzroke grešaka i onemogućava donošenje pravih zaključaka. To, istina, ne može nikoga ubiti, ali čini nemogućim utvrđivanje istine. *Nije sramota i krivica pogriješiti* - kaže dr Katrin Fjeldsted, potpredsjednica stalnog Komiteta ljekara Evrope - *Ako se i dogode, treba učiti na njima. Moj savjet je da analiziramo, istražujemo i pomognemo doktorima.*

LJEKARI POD PRITISKOM

Ako se uzme u obzir statistika o bolničkim i ljekarskim propustima, kako u Americi, tako i u Evropi, stalno praćenje i analiziranje uzroka postaje neophodnost. Savremeno doba je realno povećalo mogućnost ljekarske greške. Od ljekara se traži sve širi spektar vještina a ljekarsko zanimanje postaje visoko rizično. Ljekari su izloženi neprestanom pritisku kako bi smanjili troškove dijagnoze i liječenja. S druge strane, motivisani povećanjem profita, mediji nerijetko igraju vrlo negativnu ulogu. Senzacionalističkim pisanjem izazivaju strah od ljekarske greške kod opšte populacije i stvaraju dojam da pacijenti imaju pravo na astronomske naknade štete.

Odavno je poznato da *ko radi taj i griješi*. Propuste čiji su uzroci poznati i odgovornost za njih utvrđena, ne bi trebalo ponavljati! Sudeći po transparentnom pristupu ovom problemu u zemljama čija iskustva uvažavamo, ni mi nećemo moći drugačije. Taj novi pristup traži promjenu svijesti svih aktera zdravstvenog sistema kao i javnosti koja, umjesto da samo lovi i osuđuje krivce, mora bolje razumjeti probleme ljekarske profesije. Empatija, ta nedostajuća komponenta naše stvarnosti, biće nam u tome potrebnija nego ikad.

Željka Grabež Biuković

Kada bi postojale, o čemu bi govorile naše statistike?

Srbija

EVROPSKA PRAVILA ZA OBILJEŽAVANJE NAMIRNICA

Proizvođači će moći da postavljaju samo one zdravstvene izjave koje se nalaze na listi odobrenih, koju će Srbija preuzeti od EU

Srbija će uskoro dobiti novi pravilnik o zdravstvenim i nutritivnim izjavama na namirnicama, kojim će se uvesti preciznija pravila i ova oblast uskladiti sa standardima Evropske Unije. Kako kaže predsjednik radne grupe za donošenje tog propisa, Ivan Stanković, dobiće se autorizovane zdravstvene izjave koje proističu iz međunarodnog evropskog i naučnog konsenzusa, iz evaluacija koje je radila evropska agencija za bezbjednost hrane - EFSA. Zdravstvenim izjavama se sugeriše da namirnica ima pozitivne efekte na zdravlje, a nutritivne izjave daju informaciju o visokom ili niskom sadržaju određenih sastojaka, poput vitamina ili soli. Proizvođači će moći da postavljaju samo one zdravstvene izjave koje se nalaze na listi odobrenih, koju će Srbija preuzeti od EU.

U EU su 2012. godine, na osnovu prijava 44.000 zdravstvene tvrdnje, koje su na osnovu sadržaja svedene na 4.600, odobreno 222 kojima je obuhvaćeno 500 tvrdnji sa početne liste. Među zabranjenim tvrdnjama nalaze se i one koje se i dalje mogu vidjeti na proizvodima u Srbiji, poput toga da 28 grama badema dnevno doprinosi održanju zdravog nivoa holesterola i zdravlja srca, što prema mišljenju EFSA, nije u dovoljnoj mjeri dokazano. Oznaku niska kalorijska vrijednost moći će da ponese samo proizvod koji ima do 40 kalorija u 100 grama čvrste hrane ili 20 kalorija u 100 mililitara tečnosti, a da bi se navelo da je namirnica izvor proteina, potrebno je da najmanje 12 posto kalorija dolazi iz proteina.

Hrvatska

LJEKARIMA OTVORENA VRATA EVROPSKIH BOLNICA

U Hrvatskoj liječničkoj komori ne vide ništa sporno u tome, ali ih muči što dodatne prihode ne mogu slobodno da ostvare u svojoj zemlji

Ulaskom u Evropsku Uniju ljekari iz Hrvatske dobili su mogućnost da rade u bilo kojoj državi članici Unije. Desetine agencija, koje za zapadnoevropske bolnice i ambulante obezbjeđuju potrebne hirurge, anesteziologe, interniste, radiologe, fizijatre, pa i porodične ljekare, usmjerile su se posljednjih mjeseci i na hrvatsko tržište. Za takav rad ne treba im odobrenje poslodavaca, niti posebne dozvole, jer im zakonodavstvo EU omogućava povremeni rad u drugim državama. U Hrvatskoj liječničkoj Komori ne vide ništa sporno u tome, ali ih muči što dodatne prihode ne mogu slobodno da ostvare u svojoj zemlji. *S našom licencom hrvatski liječnici mogu u bilo kojoj evropskoj državi da odrade ambulantu ili da operišu, a to se uglavnom radi u privatnim klinikama. Nažalost, u hrvatskim privatnim kli-*

nikama može da se radi tek kad to poslodavac odobri, objasnio je *Glasu Istre* predsjednik komore Hrvoje Minigo. Kako je zaključio, ovakvi radni izleti ljekara po Evropi loši su za hrvatski zdravstveni sistem, *jer ljekar koji slobodno vrijeme provodi radeći u stranoj zemlji, ne može na posao da dođe odmoran.*

U ovoj zemlji trenutno je nezaposleno 478 ljekara. Prema pisanju najnovijih *Liječničkih novina* u proteklih osam mjeseci potvrde za odlazak u inostranstvo zatražila su 374 ljekara. Zemlje interesa i dalje su Njemačka, Austrija, Švedska, Norveška, Italija, a umjesto Kanade sada je na listi željenih zemalja Velika Britanija. Inače, Hrvatska sa 2,7 ljekara na 1000 stanovnika (prema Eurostatu iz 2010.) zaostaje za evropskim prosjekom od 3,9.

Ministar zdravlja i socijalne zaštite dr Dragan Bogdanić posjetio Komoru

NEOPHODAN ZAKON O DOKTORSKOM RADU

Veliki problemi u zdravstvu obavezuju sve aktere na odgovorno ponašanje, stalnu edukaciju i povećanu brigu o pacijentima, istakao je ministar Bogdanić, prilikom prve posjete Komori doktora medicine Republike Srpske

Predsjednik Komore doktora medicine Republike Srpske prof. dr Nebojša Jovanić i predsjednik Izvršnog odbora Komore prim. dr Mladen Šukalo upoznali su ministra sa djelatnošću Komore i nastojanjem da se redovno izvršavaju zakonom predviđena ovlaštenja. Komora već nekoliko godina zagovara donošenje Zakona o doktorskom radu čije je donošenje i po ocjeni ministra Bogdanića, neophodno! Očekuje se da taj zakon precizira mnoge, zasad nedovoljno definisane, aspekte ljekarske profesije i doprinese vraćanju ugleda ljekara. Opšta je ocjena, da se više pažnje mora posvetiti specijalizacijama, odnosno planiranju specijalizacija prema realnim regionalnim potrebama. *Planiranje je neophodno kako bi se spriječila hiperprodukcija jednih u odnosu na druge nedostajuće profile* - naglasio je ministar. On je istakao značaj vođenja antikorupcijskog programa u zdravstvu koji će, kako se to desilo u zemljama iz okruženja, spasiti ljekare od moralnog

propadanja. Iz velikog broja tema za razgovor, svojom aktuelnošću nametnula se kontinuirana medicinska edukacija, koja se realizuje prema Pravilniku definisanom po evropskim uzorima. Predsjednik Komore je obrazložio značaj vođenja registra akreditovanih nosioca KME-a, kako bi se obezbijedio viši nivo stručnih predavanja. Upoznao je ministra i sa postojanjem fonda uzajamne pomoći koji materijalno pomaže kolegama i njihovim porodicama u slučaju bolesti ili neke druge nedaće.

Predsjednik IO prim. dr Mladen Šukalo naglasio je probleme sa kojima se suočavaju ljekari primarne zdravstvene zaštite i pacijenti, a koji su nastali uvođenjem nove liste lijekova od strane Fonda zdravstvenog osiguranja. *Fond će već početkom aprila izaći sa analizom postojeće situacije, što će pomoći iznalaženju novih prihvatljivijih rješenja* - rekao je ministar.

Ministar Bogdanić je posjetio i nove prostorije Komore, koje su smještene uz postojeće, a omogućiće više prostora za prezentacije i edukativne skupove ljekara.

ŽGB

DONACIJA ODJELJENJU ZA NEUROREHABILITACIJU

Predstavnici filijale Reiffeisen banke u Banjoj Luci, posjetili su Odjeljenje za neurorehabilitaciju i tom prilikom donirali dio sredstava za nabavku specijalnog bolesničkog kreveta koji će olakšati proces rehabilitacije pacijenata

U posljednjih godinu dana Neurološko odjeljenje Zavoda "Dr Miroslav Zotović" je suočeno sa povećanim brojem pacijenata sa povredama kičmene moždine.

Takve povrede imaju za posljednicu oduzetost donjih ekstremiteta ili sva četiri ekstremiteta.

Zdravstvena njega pacijenata sa povredama kičmene moždine, sa jedne strane je izuzetno zahtjevna, a sa druge strane je značajna u sprečavanju kompli-

kacija koje mogu usporiti proces rehabilitacije.

Njega je znatno olakšana ako su na raspolaganju specijalni bolesnički kreveti koji omogućavaju pravilno pozicioniranje pacijenata, sprečavaju nastanak dekubitusa i daju dodatni komfor pacijentima.

Reiffeisen banka je uvidjela ovu potrebu i obezbjeđivanjem dijela sredstava, omogućila nabavku pomenutog specijalnog kreveta za pacijente.

TM

HOĆE LI DOĆI DO FORMIRANJA KOMORE
MEDICINSKIH SESTARA I TEHNIČARA RS

KORAK NAPRIJED, KORAK NAZAD

Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite organizovalo je početkom marta u Banjaluci okrugli sto na temu „Značaj komore medicinskih sestara i tehničara za unapređenje zdravstvenog sistema Republike Srpske“

Zakonom o zdravstvenim komorama u RS definisano je organizovanje Komore doktora medicine, Komore doktora stomatologije i Komore farmaceuta. Hoće li doći do izmjene Zakona kako bi se formirala i Komora medicinskih sestara i tehničara, ostalo je da se vidi. Odbor za zdravstvo i socijalnu politiku Narodne skupštine već je razmatrao ovaj zahtjev i odbio ga uz obrazloženje, da se nije postigla potpuna saglasnost oko njegove opravdanosti. U želji da čuju iskustva drugih po ovom pitanju organizatori su pozvali goste iz Srbije: predstavnike Komore medicinskih sestara i tehni-

čara, Lekarske komore i Ministarstva zdravlja, predstavnike zakonodavne vlasti u Republici Srpskoj i članove Odbora za zdravstvo, rad i socijalnu politiku Narodne skupštine Republike Srpske. Skupu su prisustvovali i predstavnici komora iz RS-a, sindikata zdravstvenih radnika i Udruženja medicinskih sestara i tehničara.

Nakon uvodnog izlaganja dr Milana Latinovića, predstavnika Ministarstva zdravlja RS, na temu *O načinu funkcionisanja i ulozi Komore medicinskih sestara i zdravstvenih tehničara Srbije* govorio je direktor te institucije, Dragan Šašić. Direktorka Lekarske komore Srbije prim. dr Tatjana Radosavljević

predstavila je *Model saradnje Lekar-ske komore Srbije sa KMST*, dok je *O saradnji Ministarstva zdravlja Srbije* i Komore medicinskih sestara i tehničara govorila dr Dubravka Šaranović Racić, viši savjetnik ministarstva. U ime medicinskih sestara i tehničara iz RS-a, skupu se obratila Živana Vuković Kostić, nacionalni koordinator za sestrinstvo. Morag Henry, sa Instituta za sestrinske nauke iz Basela, govorila je u ime Projekta jačanja sestrinstva u Bosni i Hercegovini - *ProSes*, koji podržava osnivanje Komore sestara i tehničara.

Sve prezentacije gostiju, uglavnom su isticale dobra iskustva funkcionisanja KMST u svojim sredinama. Međutim, živa diskusija koja se razvila nakon toga, upućuje na to da u RS-u još uvijek ne postoji jedinstveno mišljenje po ovom pitanju. Učesnici rasprave iz Republike Srpske saglasni su da iskustva drugih mogu pomoći, ali da specifičnosti funkcionisanja RS-a kao entiteta, teška ekonomska situacija i zdravstvo koje greca u du-

govima nalažu realnije sagledavanje ove inicijative. Države poput Austrije, Njemačke i Slovenije ne poznaju takvu vrstu komora.

Predsjednik Komore doktora medicine Republike Srpske **prof. dr Nebojša Jovanić** ukazao je na neadekvatno, šaroliko obrazovanje sestara i tehničara. *Obrazovanje srednjeg medicinskog kadra treba uskladiti sa evropskim, koje zahtijeva mnogo više časova prakse. Neusklađenost obrazovnog sistema sa realnim potrebama, a u posljednje vrijeme i fabrikovanje diplomiranih sestara, koje teško nalaze svoje mjesto u zdravstvenom sistemu Srpske, razlozi su zbog kojih, kako kaže, ne treba osnivati komoru sestara i tehničara. Društvo bi trebalo da se mnogo više angažuje na harmonizaciji i osavremenjavanju njihove obavezne edukacije, nego formiranjem komore. Postojeće Udruženje sestara i tehničara Republike Srpske dovoljan je okvir za artikulaciju svih drugih profesionalnih interesa.*

ŽGB

POZIV LJEKARA TRAŽI POTPUNU POSVEĆENOST

Više od 45 godina provela sam radeći sa studentima medicine i taj dio mog profesionalnog života smatram najljepšim. Uvek sam im govorila, da samo ukoliko ih je ljubav prema čoveku dovela na studij medicine, tu treba i da ostanu, a ako imaju bilo koji drugi motiv, bolje je da ga odmah napuste

Jedna je od rijetkih žena među akademikima. Veliko profesionalno iskustvo i entuzijizam, koji je ne napušta ni u devetoj deceniji života, izvori su velike pokretačke energije, kojom uspješno realizuje brojne aktivnosti u okviru Akademije nauka i umjetnosti RS. Sa prof. dr Drenkom Šećerov Zečević pričamo o radu u Akademiji, bogatom iskustvu pedagoga i istraživača kao i o nekim prekretnicama koje su određivale njen profesionalni i lični život.

Akademija nauka i umjetnosti Republike Srpske, ustanova je od posebnog nacionalnog interesa. Na koji način ova Ustanova ostvaruje svoju misiju?

Akademija nauka i umjetnosti Republike Srpske je najviša naučna i umetnička, radna i reprezentativna ustanova u Republici Srpskoj. Sama definicija Akademije pokazuje

AKADEMIK DRENKA ŠEĆEROV ZEČEVIĆ

Akademici: D.Šećerov Zečević, S. Bošković, B. Starović i M.Šošić na Prvoj sjednici Odeljenja medicinskih nauka 1997. godine.

da je to složena institucija koju čine akademici, tj. eminentni naučni radnici i umetnici iz raznih naučnih i umetničkih oblasti. Jedna ili više srodnih naučnih oblasti i umetnosti čine odeljenje. Akademija nauka i umetnosti Republike Srpske ima četiri odeljenja: Odeljenje društvenih nauka, Odeljenje književnosti i umetnosti, Odeljenje prirodno-matematičkih i tehničkih nauka, Odeljenje medicinskih nauka. Ja sam sekretar Odeljenja medicinskih nauka.

Odeljenje medicinskih nauka nedavno je organizovalo okrugli sto o reproduktivnom zdravlju. Problem nataliteta je okupio stručnjake različitih specijalnosti, koji su ukazali na neophodnost brzog djelovanja kompletne društvene zajednice, kako bi se povećao priraštaj stanovništva Republike Srpske?

Da, tema tog skupa bila je *Reproduktivno zdravlje kao uslov opstanka*. Reproductivno zdravlje je samo jedan od problema, kojim se bavi Odeljenje medicinskih nauka. Dramatično smanjenje stope prirodnog priraštaja u Republici Srpskoj je zabrinjavajuće i ugrožava prostu reprodukciju stanovništva. U uslovima niskog nataliteta, fertiliteta i prirodnog priraštaja, ono ima poseban značaj, jer očuvanje integriteta naroda i skladna reprodukcija su najvažniji prioritet, ne samo zdravstvenog sektora, nego i čitave društvene zajednice. Zato, svako ozbiljno razmatranje ovog pitanja, zahteva uključivanje šire društvene zajednice i stručnjaka svih profila.

SARADNJA NA REALIZACIJI NAUČNIH PROJEKATA

Polje rada Odeljenja je mnogo šire. Članovi odeljenja su afirmisani naučni radnici, sa bogatim profesionalnim iskustvom iz raznih oblasti medicine, zbog te specifičnosti medicinsko odeljenje ima četiri odbora u kojima se odvija rad: Odbor za kardiovaskularne bolesti, Odbor za reproduktivno zdravlje i demografiju, Odbor za hirurške discipline i Odbor za nespecifične zarazne bolesti.

Svaki od ovih odbora bavi se određenom problematikom. Odborima rukovode akademici a članovi odbora su, osim akademika, i istaknuti naučni radnici i umetnici koji rade van sastava Akademije. Rad u odeljenjima se pokazao kao veoma dobar, jer dovodi do povezivanja naučnog i profesionalnog iskustva starijih članova, i entuzijazma i energije mlađih članova. Odeljenja ostvaruju svoje zadatke putem rada na naučnim projektima, organizova-

njem naučnih skupova, simpozijuma i okruglih stolova, na kojima učestvuju i eminentni stručnjaci iz inostranstva te putem izdavačke delatnosti, štampanjem monografija, zbornika radova i naučnih radova. Odeljenje medicinskih nauka ima veoma dobru saradnju sa Udruženjem kardiologa Republike Srpske, Udruženjem dijabetologa i endokrinologa i Udruženjem ginekologa i pedijatarata. Osim toga, Odeljenje ima izvanrednu saradnju sa Odeljenjem medicinskih nauka SANU, a posebno sa Odborom za kardiovaskularnu patologiju.

Kao ljekar pedagog proveli ste dugi niz godina radeći sa mladima. Šta je to, što je osnovni motiv za bavljenje ljekarskim pozivom, kod današnjih mladih ljekara: težnja ka naučno istraživačkom radu, svakodnevno pomaganje bolesnim ili možda, bolji društveni položaj?

Više od 45 godina provela sam radeći sa studentima medicine, budućim lekarima. Taj deo mog profesional

nog života smatram najlepšim. Raditi sa mladim ljudima, pomažući im u edukovanju za tako human poziv, predstavlja veliku odgovornost. Po tradiciji, profesor anatomije drži prvo predavanje studentima medicine, poželi im dobrodošlicu u Almu mater i uspeh na studijama. Obračajući se studentima na tom prvom predavanju, ja sam uvek govorila: poštovani mladi ljudi, došli ste ovde da studirate medicinu, opredelili ste se za lep i human poziv, ali veoma težak i odgovoran. Ako vas je ljubav prema čoveku dovela na ovaj studij, ostanite ovde, ako vas je bilo koji drugi motiv ovamo doveo, idite odmah, ovo nije poziv za vas. U vašem pozivu srećete se sa srećnim i nesrećnim ljudima. Vaša sreća biće neizmerna ako ste pomogli da na svet dođe zdravo malo biće, ako ste nekoga izlečili ili ako ste nečiji život produžili i učinili ga podnošljivijim. Međutim, često ćete se sretati sa veoma nesrećnim, teško bolesnim ljudima, ako ste spremni da sa njima delite tu nesreću, ostanite na ovom studiju. Poziv lekara traži potpunu posvećenost. Vaš životni saputnik od danas do kraja života biće knjiga, pacijent i laboratorijum. Uvek je među studentima medicine, budućim lekarima bilo onih koji su imali plemeniti motiv - pomoći bolesnom čoveku. Za naučno istraživački rad opredeljuju se u toku studija oni najbolji. Međutim, uvek je bilo i onih kojima je glavni motiv bio novac. Danas se tim ljudima pruža velika mogućnost za ostvarivanje takvih motiva.

Postoji li nešto što u svom bogatom profesionalnom angažovanju niste uspjeli da ostvarite?

Ne smem biti neskromna i nezadovoljna onim što sam postigla u svom profesionalnom životu, naravno, mogla sam i više. Pripadam generaciji, koja je dva puta igrom sudbine bila skrenuta sa svog zacrtanog životnog puta.

ŽIVOTNE PREKRETNICE

Prvi put, to su bile burne pedesete godine posle Drugog svetskog rata. U to vreme život i budućnost mladih ljudi određivale su neke karakteristike, koje su o njima pisali neki nevidljivi ljudi iz omladinske organizacije, a koje su tu osobu pratile na svakom koraku i određivale mu put.

Zbog karakteristike koju mi je napisao tamo neki drug, valjda zato što sam bila najbolji đak Subotičke gimnazije, nisam se mogla upisati na studij medicine u Beogradu. Otišla sam u Sarajevo, tamo sam završila Medicinski fakultet, našla svog životnog saputnika, izgradila svoju karijeru. U ovom delu moga života bilo je uspona i padova, ali ipak, svojim trudom i poštenim radom, išla sam napred.

Drugi put to je bio rat u BiH. Vetrovi rata iščupali su me iz sredine u kojoj sam pustila svoje korene, vijali su me, ostala sam kao golo stablo, bez ičega. Brzo sam se pribrala i otišla tamo gde sam bila potrebna - na Medicinski fa-

CRTICE IZ BIOGRAFIJE

Doktorsku disertaciju *Arterijska vaskularizacija srca čovjeka i nekih sisara*, odbranila je 1969. godine u Sarajevu. Kao stipendista WHO veliki dio disertacije radila je u Lozani kod poznatog eksperta za anatomiju prof. dr George Winclera (Institut d'Anatomie Normale de la Faculte Medicine). Za redovnog profesora na Medicinskom fakultetu u Sarajevu, izabrana je 1980. godine. Obavljala je dužnost šefa Instituta za anatomiju Medicinskog fakulteta u dva mandata. Zdravstvena komora RS dodijelila joj je 2002. god. Hipokratovo priznanje.

kultet u tadašnjem Srpskom Sarajevu, izmeštenom u Foči. Tu sam opet našla sebe, bila među studentima, u svojoj profesiji i radila ono što znam. Sve ove okolnosti nisu mi dozvolile da nastavim istraživanja, koja sam tada, kao zreo naučnik, radila. Ostala sam bez bogate istraživačke dokumentacije, bez scanning elektronskog mikroskopa, specijalnog laboratorijuma i svega što sam do tada imala na raspolaganju za ozbiljan istraživački rad. Sreća mi je opet bila naklonjena, 1997. godine izabrana sam za člana Akademije nauka i umetnosti Republike Srpske, došla sam u Banju Luku, gde sam se osećala kao da sam ceo život tu radila. Moja želja da nastavim sa istraživanjima, povezala me je sa mlađim kolegama iz Republike Srpske, moje iskustvo, njihov entuzijazam i želja za radom, omogućili su nam veoma plodnu saradnju koja i danas traje.

VRAĆAM SE KNJIGAMA KOJE SAM ČITALA U MLADOSTI

Kako provodite slobodno vrijeme, stignete li da pročitate nešto izvan medicinskih tema?

Kao dete veoma mnogo sam čitala. Ljubav prema knjizi i čitanju ostala je do dan danas u meni. Pored medicinske literature, čitam klasiku i beletristiku. Sada baš čitam roman *Glasovi u vetru* Grozdane Olujić, koji je dobio NIN-ovu nagradu za 2009. godinu. Interesantna je činjenica, da

se često vraćam delima, koje sam čitala u ranoj mladosti ili kao već formirana ličnost. Zašto je to tako, objašnjenje je verovatno u stihu čika Jove Zmaja *Sve što vreme dalje le-ti, sve se prošlost više grli*. Jednom romanu i jednoj pripovesti, vraćam se često, kao molitvi. To je roman *Tri ljubavi*, koji je napisao škotski pisac i lekar, Kronin. U tom romanu Kronin je opisao psihičku dramu žene, koja zbog svoje vere u idealnu ljubav, doživljava stalna razočarenja. Na kraju, kada se razočara i u ljubav božjih sluga, shvata da ništa u životu nije idealno.

Pripovetku Ive Andrića *Pismo iz 1920. godine*, čitala sam mnogo za vreme rata u BiH, ali i danas. U toj pripovesti stalno sam tražila i tražim objašnjenje, zašto sam morala da napustim Sarajevo, svoj stan, svoj posao i svoje prijatelje.

Pored čitanja volim da slušam muziku. Od ranog detinjstva volim da

slušam horsku muziku; ona u meni budi posebna osećanja. Za vreme Drugog svetskog rata živela sam sa svojim roditeljima u svom rodnom Srpskom Krsturu. Nemci, koji su okupirali Banat, ograničili su kretanje stanovništva. Jedino mesto gde je bilo dozvoljeno okupljanje, bila je crkva, gde sam i ja odlazila kao mala devojčica sa svojim roditeljima. U crkvi je pevao hor koji su formirali studenti iz Krstura. To je bio veličanstven hor! I danas čujem te tenore i basove. Kasnije, uz svog supruga, zavolela sam klasičnu i džez muziku. U Sarajevu smo redovno išli na koncerte. Danas, svu tu muziku slušam sa kompakt-diska.

Ranije smo mnogo putovali, obišli smo mnoge predele i gradove sveta. Često se moj suprug i ja sećamo tih putovanja, prepričavamo divne utiske iz raznih gradova i naših nezaboravnih letovanja na Havajima.

Željka Grabež Biuković

JZU BOLNICA ISTOČNO SARAJEVO

BOLNICA SA PUNO NADA

Posljednjih nekoliko godina Bolnica u Istočnom Sarajevu je i pored teške ekonomske situacije, napravila pozitivne pomake, kako u pružanju zdravstvenih usluga, tako i u stalnoj edukaciji zdravstvenog kadra. To će, bez sumnje, doprinijeti boljoj zdravstvenoj zaštiti stanovništva Sarajevsko-romanijske regije koje ima sve veće potrebe za kompleksnim i sa stanovišta struke, zahtjevnim zdravstvenim uslugama

Jedna od značajnih novina iz oblasti zdravstvenih procedura je otvaranje Odsjeka za peritonealnu dijalizu (PD) pri Odjeljnu nefrologije Klinike internističkih disciplina naše ustanove, kojim rukovodi naš eminentni nefrolog primarijus mr sc. dr Brana Radović. PD je jedan od metoda nadomještanja bubrežne funkcije kojoj se daje prednost prema preporukama NKF-QDIGO. Temelji se na unošenju dijalizne otopine u peritoneumsku šupljinu putem implantiranog katetera, gdje se preko peritoneumske membrane obavlja izmjena viška tečnosti i otpadnih supstanci, nakon čega dijalizat ističe van. Pogodna je za mlađe, radno sposobne bolesnike kojima omogućava slobodu i nezavisnost od bolnice, ali i za starije osobe koje ne moraju da napuštaju svoju okolinu. Liječenje PD-om

omogućava slobodniji izbor namirnica u odnosu na liječenje hemodijalizom (HD). Manja su ograničenja pri izboru namirnica koje sadrže puno kalijuma i tečnosti. Dopušten unos tečnosti je 800 ml, uvećan za volumen diureze i volumen cjelodnevnne (dvadesetčetvoročasovne) ultrafiltracije. PD donosi dodatnu prednost, ako se primjenjuje kao prva metoda za nadomještanje bubrežne funkcije, jer duže čuva preostalu bubrežnu funkciju. Preostali bubrežni klirens od 1-2 ml/min ili diureza od 250ml/dan, dokazano poboljšavaju šanse za preživljavanje. Ono što je bitno naglasiti, jeste da su klinička istraživanja i podaci iz registra nadomještanja bubrežne funkcije pokazali da nema bitne razlike u dugoročnom preživljavanju između bolesnika na HD-u i PD-u. Naša ustanova je na ovaj način pružila još jed-

nu, dobru i komfornu, alternativu za liječenje pacijentima sa terminalnom bubrežnom insuficijencijom, nakon što je procedura HD privatizovana u cijeloj Republici Srpskoj 2007. godine. Sestre na odjeljenju su prošle edukaciju i sertifikaciju, vezanu za samu proceduru PD, kao i onu za rad sa pacijentima sa terminalnom bubrežnom insuficijencijom. Na nivou države je obezbijeđeno kontinuirano snabdijevanje pacijenata sa otopinama za PD, kao i sa ostalom pratećom opremom. Na ovaj način, naša ustanova je pokazala da sa kadrom i opremom, koje ima u velikom broju kliničkih disciplina, svojim pacijentima može da pruži uslugu tercijarnog nivoa. Pored toga, Bolnica Istočno Sarajevo je pokazala da sa uspjehom prati savremene trendove u medicini.

POMOĆ ITALIJANA U RENOVIRANJU ODJELJENJA NEUROLOGIJE

Završetak renoviranja Odjeljenja neurologije Bolnice Istočno Sarajevo, koje je svečano otvoreno krajem prošle godine na Vračeve, krsnu slavu bolnice, najviše je obradovao zaposlene na ovom odjeljenju ali i ostale radnike u kolektivu bolnice. Odjeljenje je premješteno na novu lokaciju, na kojoj su objedinjene neurološka ambulanta, dijagnostičke ambulante za UZ krvnih sudova vrata, zatim TCD, EEG, i EMNG. Na odjeljenju sada postoje i četiri moderno opremljene sobe sa najsavremenijim, automatizovanim krevetima za pacijente, jedan apartman, potpuno opremljena Jedinica za moždani udar, te ostali prateći prostor i oprema. Kolege, na čelu sa načelnicom dr Vesnom Pejić, koji su u potpunosti edukovani za rad sa pomenutom dijagnostikom, dobili

su, završetkom renoviranja, adekvatne uslove i novi podstrek da na visoko stručan i efikasan način, pomognu pacijentima sa neurološkom patologijom.

Sredstva za renoviranje Odjeljenja neurologije su obezbijeđena putem donacije italijanske humanitarne organizacije O.N.L.U.S. Vita iz Milana, čiji je predsjednik, Luka de Đorđi, lično prisustvovao otvaranju, te novčanog doprinosa gospođe Lo Porto Maria. Gospodin De Đorđi je naglasio, da ga za Istočno Sarajevo vežu snažne emotivne veze, te da su on i njegovi prijatelji veoma srećni zbog realizacije projekta renoviranja. Inače, otvaranju je prisustvovao i ministar zdravlja Republike Srpske dr Dragan Bogdanić. Obraćajući se zvanicama, tokom obreda lomljenja slavskog kolača, on je naglasio, da je danas u ovoj bolnici sreo dobre ljude, koji vjeruju u sebe i u koje vjeruju prijatelji, poput humanih i dobrih ljudi, donatora iz Italije.

STRUČNI SKUP NA JAHORINI

Ljekari Bolnice Istočno Sarajevo se i dalje usavršavaju učestvovanjem na međunarodnim kongresima, ali i kroz

predavanja, seminare i kongrese, sertifikovane od strane Centra za kontinuiranu medicinsku edukaciju Komore doktora medicine Republike Srpske. Važan doprinos edukaciji kolega, sigurno je i seminar koji se svakog proljeća održava na Jahorini, u organizaciji Udruženja kardiologa Republike Srpske, regionalnog nacionalnog kardiologa dr Snježane Kešelji i Bolnice Istočno Sarajevo. Seminar je već postao tradicionalan, a ove godine će biti posebno posjećen, kako zbog nešto dužeg trajanja - tri dana, tako i zbog značajnih imena svjetske kardiologije i njihovih predavanja i diskusija na širok dijapazon tema iz kardiologije. U sklopu seminara, koji će se održati u prijatnom ambijentu Hotela Termag, održaće se i redovno zasjedanje Udruženja kardiologa RS. Učestvovanjem u organizaciji ovakvih skupova, Bolnica Istočno Sarajevo pokazuje da ima viziju o daljoj edukaciji zdravstvenog kadra, tim prije što u bolnici trenutno rade četiri kardiologa, a u planu je edukacija i usmjeravanje nekoliko mladih ljekara prema oblasti invazivne kardiologije, čime bi zdravstvena njega u Sarajevsko-romanijskoj regiji, značajno dobila na kvalitetu.

Dr Milan Gluhović

DOM ZDRAVLJA BIJELJINA

KVALITETNIJE USLUGE – ZADOVOLJNIJI PACIJENTI

Domu zdravlja Bijeljina uručen je resertifikat odobrenja od strane Lloyds Register Quality Assurance (LRQA) prema specifikaciji BS ISO 9001:2008

Prije nešto više od tri godine, Dom zdravlja Bijeljina sertifikovan je prema ovom standardu, a ove godine obnovljena je procedura ocjene uz evidentna unapređenja što je rezultovalo resertifikacijom. Predstavnik ocjenjivačke kuće, **Vladimir Simić**, ovom prilikom je održao predavanje za preko dvadeset direktora i predstavnika drugih domova zdravlja na temu *Proces sertifikacije prema standardu ISO 9001:2008* sa posebnim osvrtom na primjenu pomenutih standarda u zdravstvenim ustanovama.

Kao vodeći ocjenjivač Lloyds Register Quality Assurance (LRQA) izrazio je zadovoljstvo svime

što je Dom zdravlja Bijeljina uradio proteklih godina, čime je zaslužio ne samo sertifikaciju, nego i resertifikaciju prema standardima kvaliteta ISO 9001. Rad na poboljšanju kvaliteta usluga doprinio je povećanju zadovoljstva korisnika usluga. Želja mi je i da ohrabrimo druge zdravstvene ustanove da krenu ka implementaciji ovih standarda, to jeste da krenu putem kojim ide Dom zdravlja Bijeljina, prva zdravstvena ustanova koja je sertifikovana prema standardu ISO 9001 u Republici Srpskoj i koja služi kao dobar primjer u regionu rekao je Simić, nakon dodjele resertifikata direktoru ove ustanove, doc. dr Zlatku Maksimoviću.

S.M

IZVRŠNI ODBOR

Članovi Izvršnog odbora Komore doktora medicine Republike Srpske održali su sjednicu 24. januara 2014. godine na kojoj su razmatrali aktivnosti Komore između dva zasjedanja. Upoznali su se i sa stepenom završenosti građevinskih radova u proširenom, nedavno kupljenom prostoru Komore i planom za opremanje amfiteatra. Ovaj prostor se nastavlja na postojeći prostor Komore i služiće svim ljekarima i specijalističkim udruženjima za edukacije i sastanke.

REDAKCIONI ODBOR

Prva sjednica novog Redakcionog odbora časopisa KOD održana je 31. januara. Razmatrala se struktura i sadržaj časopisa uz konstataciju da, i pored toga što je časopis Komore doktora medicine pravo ogledalo rada Komore i da svojim konceptom ne zaostaje za sličnim publikacijama u regionu, treba raditi na stalnom poboljšanju njegovog sadržaja i kvaliteta. U tome veliku ulogu imaju saradnici iz cijele Republike Srpske.

CENTAR ZA KME

Organizacija i provođenje kontinuirane medicinske edukacije u narednom periodu, bila je glavna tema na sjednici Centra za KME održanoj 12. februara. Tom prilikom usvojene su izmjene i dopune Pravilnika o KME, a razmatralo se i usklađenost procesa Kontinuirane Medicinske Edukacije sa evropskim načelima (akreditacija učesnika u tim procesima i transparentnost učešća farmaceutske kompanije; monitoring strukturne i regionalne aktivnosti udruženja u okviru KME kao i o očuvanju digniteta ljekara u procesima kontinuirane medicinske edukacije).

KOMISIJA ZA ETIKU I DEONTOLOGIJU

Konstitutivna sjednica Komisije za etiku i deontologiju održana je 13. marta. Za predsjednika Komisije izabrana je prof. dr Marija Burgić, a za zamjenika predsjednika doc. dr Kosana Stanetić. Na sjednici su razmatrani i predmeti procesuirani Komori doktora medicine.

KOMISIJA ZA STRUČNI NADZOR

Na konstitutivnoj sjednici Komisije za stručni nadzor Komore doktora medicine RS, održanoj 20. marta 2014. godine, za predsjednika Komisije izabrana je mr sci. med. Nera Zivlak Radulović, načelnik Psihijatrijske klinike KC Banjaluka.

PRVE LICENCE

OD DECEMBRA 2013. DO MARTA 2014.

1.	Ksenija Bečić, Srbac	37.	Ana Kovačević Gašić, Banja Luka
2.	Vanja Jokić, Bijeljina	38.	Nemanja Tupeša, Banja Luka
3.	Tanja Topić, Prijedor	39.	Rajko Čulibrk, Banja Luka
4.	Jelena Kantar, Prijedor	40.	Branko Jovanović, Banja Luka
5.	Milomir Jaćimović, Doboj	41.	Ana Jevrić, Pečani
6.	Milenka Bandić Milovac, Banja Luka	42.	Slaviša Vulin, Prijedor
7.	Slađana Pupavac Tomić, Banja Luka	43.	Slaviša Narić, Banja Luka
8.	Milorad Simić, Ugljevik	44.	Srdan Radojković, Banja Luka
9.	Slađana Grbić, Bijeljina	45.	Dragana Đukić, Kotor Varoš
10.	Goran Imamović, Banja Luka	46.	Goran Panić, Boljanić
11.	Maja Bilbija, Prijedor	47.	Zoran Trnjak, Kotor Varoš
12.	Mladen Stajić, Vukosavlje	48.	Suzana Milaković, Banja Luka
13.	Milenko Ristić, Brčko	49.	Dragan Grublješić, Kostajnica
14.	Bojan Bjelošević, Derventa	50.	Nevenka Stojić, Gradiška
15.	Dragan Josipović, Banja Luka	51.	Danijel Đekić, Banja Luka
16.	Boris Prodanović, Nevesinje	52.	Slađana Marjanović, Rogatica
17.	Mladen Petić, Banja Luka	53.	Aleksandar Brković, Banja Luka
18.	Nemanja Stojnić, Gradiška	54.	Jovica Miškić, Obudovac
19.	Daliborka Golubović, Stari Ugljevik	55.	Igor Dumanović, Doboj
20.	Marica Perić, Ugljevik	56.	Monika Sadžak, Kozarska Dubica
21.	Aljoša Mihajlović, Banja Luka	57.	Nada Rašković, Zvornik
22.	Andrej Blagojević, Banja Luka	58.	Siniša Čikić, Gradiška
23.	Bojan Bujanović, Gradiška	59.	Lejla Čolaković, Zvornik
24.	Miroslava Antić, Rogolji	60.	Goran Mirković, Brčko
25.	Vesna Kapetanović, Doboj	61.	Anđela Ilić Klikovac, Brčko
26.	Borka Kotur, Banja Luka	62.	Boris Dojčinović, Banja Luka
27.	Dragan Kopanja, Doboj	63.	Aleksandra Pejić, Gradiška
28.	Vesna Lukić, Prijedor	64.	Sanja Todić, Bijeljina
29.	Ivana Blagojević, Pale	65.	Ivana Ilić, Modriča
30.	Snežana Bošković, Osmaci,	66.	Mirjana Milićević, Zvornik
31.	Inja Bejzurić, Prijedor	67.	Milan Blanuša, Novi Grad
32.	Obren Joksimović, Doboj	68.	Milanka Šipovac, Trebinje
33.	Ljubica Fuštar Preradović, Doboj	69.	Živan Nikolić, Brčko
34.	Nataša Erak, Potkovača	70.	Slava Prljajić, Foča
35.	Jelena Stevanović, Bijeljina	71.	Igor Hadžimulić, Novi Grad
36.	Marina Ignjić, Doboj	72.	Miljana Tepić, Banja Luka

Piše:
Predsjednik Udruženja
Prim. dr. Miroslava Vasić

*Udruženje
transfuziologa ima
36 članova koji se
zalažu za kontinuirano
usvajanje novih znanja
i unapređenje procesa
rada prema evropskim
standardima*

UDRUŽENJE TRANSFUZIOLOGA RS

BRIGA ZA SIGURNU KRV I BEZBJEDNU TRANSFUZIJU

Osnivanje Udruženja transfuziologa Republike Srpske obavljeno je na Osnivačkoj skupštini kojom je predsjedavala dr. Snežana Gegić 14. maja 2010. godine u Banjoj Luci. Nastanku Udruženja je prethodila reorganizacija transfuziološke službe, koja je obavljena u skladu sa preporukama i direktivama WHO i Savjeta Evrope. Rezultat tog procesa je formiranje Zavoda za transfuzijsku medicinu RS sa sjedištem u Banjaluci i pripadajućim službama koje funkcionišu u deset gradova u Srpskoj. Udruženje je pružalo stručnu podršku tom, nimalo lakom, poslu, koji je podrazumijevao: centralizaciju, automatizaciju procesa rada, zatim postavljanje standarda kvaliteta i bezbjednosti u prikupljanju, testiranju, obradi, čuvanju i distribuciji krvi i njenih komponenti i standardizaciju operativnih procedura. Sve nabrojano je učinjeno u cilju povećanja kvaliteta pripremljenih komponenti i povećanja efekata transfuzije.

U okviru podrške kompletnoj reorganizaciji donesen je:

- Pregled potrebnih znanja i vještina za specijalizaciju iz transfuziologije u novembru 2010. godine, u skladu sa inicijativom Komore doktora medicine i Ministarstva zdravlja.
- Realizovan je teorijski i praktični dio kontinuirane edukacije iz oblasti transfuzijske medicine u okviru edukacije srednjeg medicinskog kadra za zvanje transfuzijskog tehničara. Edukacija je trajala šest mjeseci uz angažovanje profesora iz Instituta za transfuziju krvi Srbije iz Beograda.
- Formulirane su radne procedure (prethodnica SOP-ova) za svakodnevni proces rada.
- U avgustu 2012. godine Udruženje je dalo saglasnost za Pravilnik o planu i programu specijalizacija i supspecijalizacija iz oblasti transfuzijske medicine, koji je donijelo Ministarstvo zdravlja.

- Zajedno sa predstavnicima Ministarstva zdravlja četiri člana iz Udruženja: prim. dr Gordana Guzijan, prim. dr Snežana Gegić, prim. dr Dragan Šarenac i prim. dr Miroslava Vasić rade na izradi novog Zakona o transfuzijskoj djelatnosti.
- Donesen je Algoritam testiranja uzoraka krvi dobrovoljnih davalaca na markere transfuzijskih transmisivnih bolesti (TTB); Algoritam testiranja uzoraka krvi pacijenata na prisustvo uzročnika infektivnih bolesti; usklađen je kriterijum za privremeno i trajno vraćanje davalaca krvi i Upitnik za davaoce krvi i prema Vodiču za pripremu, korištenje i obezbjeđenje kvaliteta komponenata krvi koje izdaje Savjet Evrope.

Transfuzijska medicina je specifična grana medicine i bazirana je na preporukama i direktivama Savjeta Evrope. Jedan od najvažnijih ciljeva Udruženja je kontinuirana edukacija

svih članova iz oblasti transfuzijske medicine i blagovremena primjena naučnih dostignuća u svakodnevnoj praksi.

Prema godišnjem planu i programu rada, Udruženje organizuje dva stručna sastanka sa temama iz raznih oblasti transfuzijske medicine, kako bi se svi članovi upoznali sa aktuelnostima u ovoj oblasti. Predavanja su bodovana od strane Komore doktora medicine a predavači su stručnjaci iz zemlje i inostranstva.

U decembru 2011. godine u Banjoj Luci održan je stručni skup sa temama:

- Performanse dijagnostičkih testova, predavač je bio mr ph. Slobodan Igumanović iz Beograda;
- Nova tehnologija u imunohematologiji bazirana na magnetizaciji eritrocita, predavanje je održala gđa Ruslana Semuso iz Francuske;
- Uvođenje gel-aglutinacione tehnike, jednogodišnje iskustvo pre-

zentovala je dr Biljana Jukić iz ZZTM-a RS u Banjoj Luci;

- Auto anti-Fya antitijelo, predavač je bila dr Dobrila Udovčić iz ZZTM-a RS u Banjoj Luci.

U maju 2012. godine u Banjoj Luci održan je stručni skup sa temama:

- Značaj registra davalaca krvi rijetkih krvnih grupa u savremenoj organizaciji službe za transfuziju, predavač prof. dr Snežana Jovanović Srzentić, Institut za transfuziju krvi Srbije iz Beograda;
- Imunohematološka testiranja u eri automatizacije i informatizacije, predavač dr Zdravko Ivanković iz Zagreba;
- Heparin indukovana trombocitopenija, predavač prim. dr Slobodanka Gruden iz Beograda;
- Skrining i identifikacija anti-HLA antitijela - Luminex tehnologija, predavač dr Tatjana Dukić, Institut za transfuziju krvi Srbije iz Beograda;

- Usporedna analiza dvogodišnjeg iskustva u ZZTM RS BL u primjeni automatizacije u pretransfuzijskom testiranju, predavač dr Biljana Jukić, ZZTM RS u Banjoj Luci;
- Anti-Ika i anti-s antitijelo, prikaz slučaja dr Dobrila Udovčić, ZZTM RS u Banjoj Luci.

U novembru iste godine u Banjoj Luci je održan stručni sastanak sa temama:

- Osobine novih Biomerieux HCV testova na mikrotitarskim pločama, predavač mr ph. Slobodan Igumanović Beograd;
- Osobine novih Biomerieux HCV testova na Vidas sistemima, predavač Milan Račić iz Beograda;
- Akutne transfuzijske reakcije kod pacijenata u Opštoj bolnici Doboj u periodu 2007 -2010. godina, predavač dr Miroslava Vasić, ZZTM RS služba Doboj;
- Iregularna antieritrocitna antitijela kod bolesnika liječenih u bolnici Doboj u periodu od 2008. do 2011. godine, predavač dr Božidar Slavujević, ZZTM RS Služba Doboj.

U junu 2013. godine u KC Banjaluka organizovan je stručni skup pod nazivom Transplantacija matičnih ćelija.

U oktobru 2013. godine u Bijeljini je organizovan stručni skup o reorganizaciji transfuziološke službe sa sljedećim temama:

- Organizacija imunohematološkog testiranja - centralizacija ili reorganizacija, dr Zdravko Ivankovic Zagreb;
- Nove mogućnosti unapređenja kvaliteta rada na odjeljenjima Instituta za transfuziju krvi Srbije u periodu januar 2011. godine - oktobar 2013. godine, prof. dr sc. med. Snežana Jovanović Srzentić, Institut za transfuziju krvi Srbije Beograd;

- Reorganizacija transfuziološke službe u Republici Srpskoj januar 2009. godine - oktobar 2013. godine, prim. dr Gordana Guzijan, ZZTM RS u Banjoj Luci.

Članovi Udruženja transfuziologa učestvovali su na brojnim simpozijumima i kongresima, kako u zemlji tako i u inostranstvu. Namjera nam je da i u budućnosti pratimo sva savremena dešavanja u ovoj oblasti kako bi postigli što veći napredak u funkcionisanju transfuziološke djelatnosti u našoj zemlji što je i cilj djelovanja našeg Udruženja.

SIGURNOST ZA DAVAOCE KRVI

U proteklih pet godina, Služba transfuzijske medicine u RS se intenzivno razvijala u kadrovskom, materijalno-tehničkom pa i u prostornom pogledu, uklapajući se u evropske standarde. Takođe, u januaru 2009. godine bilo je petnaest specijalista transfuziologa i sedam doktora na specijalizaciji, da bi se u decembru 2013. godine, broj specijalista povećao na dvadeset i šest, a doktora na specijalizaciji na deset. Sa namjerom da se ujednači i standardizuje proces rada, službe su opremljene savremenom opremom. U većim centrima nabavljena je automatizovana oprema. Krajnji cilj svih napora je sigurna krv i bezbjedna transfuzija za pacijente, ali i veća sigurnost za davaoce krvi.

REINŽENJERING ZDRAVSTVENE ZAŠTITE

Promjena je teška, a najveća promjena je i najteža, najviše iz jednog razloga: kao što je Lav Tolstoj jednom rekao: „Svi misle da treba da mijenjaju svijet, ali niko ne misli da treba da mijenja sebe“

Za sve nas u zdravstvenom sektoru trebalo bi i moralo da bude očito, da je zdravstvo u svijetu na vrhuncu značajnih promjena. Ne govorim ovdje o uobičajenim promjenama i turbulencijama, nego o oluji koja će u narednom desetljeću donositi nove orkanske vjetrove promjena i turbulencija. U stvari, suočavamo se sa globalnim cunamijem u zdravstvenim sistemima širom svijeta, koji će uticati na kliničare, osiguravajuće kuće, a ponajviše na pacijente kojima svi služimo.

Faktori koji utiču na nastanak ove oluje dobro su poznati:

- Demografske promjene koje idu u pravcu rapidnog starenja populacije u Evropi, Americi i dijelovima Azije
- Ekonomski napredak u razvijenim zemljama Azije i Južne Amerike
- Globalno prisutan, intenzivni finansijski i budžetski pritisak, sa kojim su suočene disfunkcionalne države širom svijeta
- Manjak dobro edukovanih kliničara u skoro svim granama medicine
- Dostupnost i cijena koje prate napredak u medicinskoj tehnologiji

Paradoksalno je da danas imamo mnogo veće mogućnosti za rano otkrivanje i sprečavanje nastanka mnogih bolesti, a u isto vrijeme sve manje sredstava po glavi stanovnika da primjenimo te iste tehnologije ili razvijemo druge. Jednostavno, neće biti moguće preživjeti ovaj cunami samo uz još više rada ili truda, a sa manje sredstava i više improvizacija, jer je ovakav pristup osuđen na propast. Već sada se vidi ogromno nagomilavanje stresa kod doktora i medicinskog osoblja, budžetska sredstva namijenjena zdravstvu su svakim danom sve manja, a centralizovane kontrole potrošnje u zdravstvu propadaju pod vlastitom težinom zaduženosti i finansijskih obaveza. U isto vrijeme, sve je izraženiji manjak edukovanih stručnjaka, dok potrebe pacijenata postaju sve veće.

Na sreću, postoje metode uz pomoć kojih može da se utiče na ove probleme, a koje su razvijene u ustanovama koje su i same preživjele tektonske poremećaje. Ove metode, nazvane proces poslovnog inženjeringa ili samo *reinženjering*, fokusiraju se na definisanje željenog ishoda dok u isto vrijeme prepoznaju

i prihvataju eksterne realne faktore ograničenja. Njihov cilj nije smanjenje troškova, nego fokus na pozitivne akcije koje mogu dovesti do poboljšanja. Jedan od zagovornika ovakvog pristupa, Minder Chen, opisao je reinženjering kao fundamentalno novo razmišljanje i novi dizajn osnovnih procesa da bi se dobio dramatičan napredak u kritičnim performansama koje uključuju kvalitet, cijenu i utrošeno vrijeme. Osnovni elementi reinženjeringa su:

- Organizacija ciljeva
- Angažovanje ljudi koji obavljaju posao kako bi se identifikovali ključni procesi i prioriteti
- Integrisanje informacionih procesa u realne zadatke
- Tretiranje disperzovanih resursa kao da su centralizovani
- Povezivanje paralelnih aktivnosti
- Postavljanje tačke odluke tamo gdje se obavljaju zadaci
- Dobijanje valjane i adekvatne informacije na vrijeme

Ovaj pristup je idealan za izazove koji su vezani za zdravstvene sisteme modernog doba, jer činjenica je da ćemo se, u najskorijoj budućnosti, sve više sretati sa surovom stvarnošću i sa još većim krizama. Istina, ovo je i dobra prilika za značajne i dalekosežne promjene koja će dovesti do bolje iskorištenosti sistema, ali i privući sve veći broj zadovoljnih pacijenata.

Na kraju, postavlja se jedno logično pitanje: kako doći do tog cilja? Odgovor ćemo vjerovatno naći u citatu Sv. Franje Asiškog: *Moramo početi raditi neminovno, onda ono što je moguće i odjednom ćemo shvatiti da smo uradili nemoguće!*

Pripremio dr Bojan Kozomara

Alvogen Vam predstavlja

TrimetaCor® 35 mg

tableta sa produženim oslobađanjem

Trimetacor® je lijek jedinstvenog mehanizma djelovanja koji, vršeći metaboličku modulaciju rada ćelije srčanog mišića, omogućava racionalno i efikasno iskorišćenje energije unutar ćelije. On čuva ćelijski metabolizam u ćelijama izloženim hipoksiji ili ishemiji.

TrimetaCor®

- ▶ Povećava rezervu koronarnog protoka uz odlaganje nastanka ishemije izazvane naporom.
- ▶ Poboljšava kapacitet pri naporu.
- ▶ Značajno snižava učestalost nastanka anginoznih napada.
- ▶ Dovodi do značajnog smanjenja upotrebe nitroglicerina.
- ▶ Prvi trimetazidin na domaćem tržištu.

Samo za stručnu javnost
R samo na recept

Alvogen je multinacionalna farmaceutska kompanija usredsređena na razvoj i proizvodnju inovativnih generičkih proizvoda. Centrala Alvogena nalazi se u Pine Brook-u (New Jersey, SAD). Centralna kancelarija za aktivnosti Alvogena u BiH smještena je u Sarajevu, dok se proizvodni pogon nalazi u Baricama (opština Plandište). Proizvodni portfolio Alvogena fokusiran je na široki spektar farmakoterapijskih oblasti, kao što su: psihijatrija, neurologija, kardiologija, pneumologija, onkologija i reumatologija.

Na osnovu člana 93. stav 4. Zakona o zdravstvenoj zaštiti ("Službeni glasnik Republike Srpske", broj 106/09) i člana 82. stav 2. Zakona o republičkoj upravi ("Službeni glasnik Republike Srpske", br. 118/08, 11/09, 74/10, 86/10, 24/12 i 121/12), ministar zdravlja i socijalne zaštite donosi

PRAVILNIK O PLANU I PROGRAMU SPECIJALIZACIJA I SUPSPECIJALIZACIJA

I - OSNOVNE ODREDBE

Član 1.

Ovim pravilnikom propisuju se: vrste i trajanje specijalizacija i supspecijalizacija; program specijalizacija i supspecijalizacija; uslovi koje mora da ispuni zdravstveni radnik i zdravstveni saradnik za dobijanje specijalizacije ili supspecijalizacije; mentorstvo; obrazac specijalističkog i supspecijalističkog indeksa; način obavljanja specijalističkog i supspecijalističkog staža, prestanak i prekid obavljanja specijalističkog i supspecijalističkog staža; postupak polaganja specijalističkog i supspecijalističkog ispita i obrazac diplome o položenom specijalističkom i supspecijalističkom ispitu.

Član 2.

Specijalizacije, odnosno supspecijalizacije odobravaju se zdravstvenom radniku, odnosno zdravstvenom saradniku radi osposobljavanja za obavljanje specijalističkih, odnosno supspecijalističkih poslova u određenoj oblasti zdravstvene zaštite.

II - VRSTE I TRAJANJE SPECIJALIZACIJA I SUPSPECIJALIZACIJA

1. Vrste i trajanje specijalizacija

Član 3.

Doktor medicine može specijalizirati u sljedećim granama medicine:

- a) interna medicina, u trajanju od pet godina,
- b) internistička onkologija, u trajanju od pet godina,
- v) pulmologija, u trajanju od pet godina,
- g) endokrinologija, u trajanju od pet godina,
- d) kardiologija, u trajanju od šest godina,
- đ) nefrologija, u trajanju od pet godina,
- e) alergologija i klinička imunologija, u trajanju od pet godina,
- ž) reumatologija, u trajanju od pet godina,
- z) gastroenterologija, u trajanju od pet godina,
- i) hematologija, u trajanju od pet godina,
- j) gerijatrija, u trajanju od pet godina,
- k) infektologija, u trajanju od pet godina,
- l) pedijatrija, u trajanju od pet godina, lj) neurologija, u trajanju od pet godina, m) psihijatrija, u trajanju od pet godina,
- n) dječija neurologija, u trajanju od četiri godine,
- nj) dječija i adolescentna psihijatrija, u trajanju od pet godina,
- o) opšta hirurgija, u trajanju od šest godina,
- p) abdominalna hirurgija, u trajanju od šest godina,
- r) vaskularna hirurgija, u trajanju od šest godina,
- s) grudna hirurgija, u trajanju od šest godina,
- t) ortopedska hirurgija i traumatologija, u trajanju od šest godina,
- ć) dječija hirurgija, u trajanju od šest godina,
- u) neurohirurgija, u trajanju od šest godina,
- f) plastična, rekonstruktivna i estetska hirurgija, u trajanju od pet godina,
- h) maksilofacijalna hirurgija, u trajanju od pet godina
- c) anesteziologija, reanimatologija i intenzivna terapija, u trajanju od pet godina,
- č) urologija, u trajanju od šest godina,
- dž) kardiohirurgija, u trajanju od šest godina,
- š) ginekologija i akušerstvo, u trajanju od pet godina, aa) otorinolaringologija, u trajanju od četiri godine, ab) oftalmologija, u trajanju od četiri godine,
- av) dermatovenerologija, u trajanju od četiri godine,

- ag) fizikalna medicina i rehabilitacija u trajanju od četiri godine,
- ad) radijaciona onkologija (radio-terapija), u trajanju od četiri godine,
- ad) radiologija, u trajanju od četiri godine,
- ae) nuklearna medicina, u trajanju od četiri godine,
- až) patologija, u trajanju od pet godina,
- az) sudska medicina, u trajanju od četiri godine,
- ai) higijena, u trajanju od četiri godine,
- aj) epidemiologija, u trajanju od tri godine,
- ak) medicinska mikrobiologija, u trajanju od pet godina,
- al) socijalna medicina, u trajanju od tri godine, alj) medicina rada, u trajanju od četiri godine, am) porodična medicina, u trajanju od tri godine,
- an) klinička biohemija, u trajanju od četiri godine,
- anj) klinička farmakologija, u trajanju od četiri godine,
- ao) imunologija, u trajanju od pet godina,
- ap) urgentna medicina, u trajanju od pet godina,
- ar) laboratorijska medicina, u trajanju od pet godina,
- as) sportska medicina, u trajanju od četiri godine,
- at) transfuzijska medicina, u trajanju od četiri godine i
- ać) vazduhoplovna medicina, u trajanju od tri godine.

Član 4.

Doktor stomatologije može specijalizirati u sljedećim granama stomatologije:

- a) preventivna i dječija stomatologija, u trajanju od tri godine,
- b) bolesti zuba i endodoncija, u trajanju od tri godine,
- v) stomatološka protetika, u trajanju od tri godine,
- g) parodontologija i oralna medicina, u trajanju od tri godine,
- d) ortopedija vilice, u trajanju od tri godine,
- đ) oralna hirurgija, u trajanju od tri godine i
- e) maksilofacijalna hirurgija, u trajanju od pet godina.

Član 5.

Magistar farmacije može specijalizirati u sljedećim granama farmacije:

- a) klinička farmacija, u trajanju od tri godine,
- b) medicinska biohemija, u trajanju od četiri godine,
- v) toksikološka hemija, u trajanju od tri godine,
- g) sanitarna hemija, u trajanju od tri godine,
- d) ispitivanje i kontrola lijekova, u trajanju od tri godine,
- đ) farmakoterapija, u trajanju od tri godine,
- e) farmaceutska tehnologija, u trajanju od dvije godine,
- ž) kontrola i primjena ljekovitih biljaka, u trajanju od dvije godine i
- z) socijalna farmacija, u trajanju od dvije godine.

Član 6.

Magistar farmacije – medicinski biohemičar može specijalizirati u sljedećim granama farmacije:

- a) medicinska biohemija, u trajanju od četiri godine,
- b) farmakoterapija, u trajanju od tri godine,
- v) sanitarna hemija, u trajanju od tri godine i
- g) toksikološka hemija, u trajanju od tri godine.

Član 7.

Zdravstveni saradnik može, u zavisnosti od završenog fakulteta, specijalizirati u sljedećim oblastima zdravstvene zaštite:

- a) zdravstvena statistika i informatika, u trajanju od tri godine, ako su završili prirodno-matematički fakultet (prvi ciklus studija, 240 ECTS bodova), elektrotehnički fakultet (prvi ciklus studija, 240 ECTS bodova), ekonomski fakultet (prvi ciklus studija, 240 ECTS bodova) ili fakultet organizacionih nauka (prvi ciklus studija, 240 ECTS bodova),
- b) zdravstvena ekonomika, u trajanju od tri godine, ako su završili ekonomski fakultet (prvi ciklus studija, 240 ECTS bodova),
- v) zdravstveno pravo, u trajanju od tri godine, ako su završili pravni fakultet (prvi ciklus studija, 240 ECTS bodova),
- g) medicinska psihologija, u trajanju od tri godine, ako su završili filozofski fakultet, studijski program psihologija (prvi ciklus studija, 240 ECTS bodova),

- d) medicinska fizika, u trajanju od tri godine, ako su završili prirodno-matematički fakultet (prvi ciklus studija, 240 ECTS bodova) i
 d) sanitarna hemija, u trajanju od tri godine, ako su završili tehnološki fakultet (prvi ciklus studija, 240 ECTS bodova), prirodno-matematički fakultet (prvi ciklus studija, 240 ECTS bodova) ili poljoprivredni fakultet (prvi ciklus studija, 240 ECTS bodova).

2. Vrste i trajanje supspecijalizacija

Član 8.

Doktor medicine specijalista može, u zavisnosti od specijalnosti, specijalizirati iz sljedećih supspecijalističkih grana:

- a) audiologija, u trajanju od godinu dana, ako ima specijalizaciju iz oblasti otorinolaringologije,
- b) laboratorijska tehnika za izučavanje proteina, u trajanju od godinu dana, ako ima specijalizaciju iz kliničke biohemije,
- v) molekularno-biološka i imunohemijska dijagnostika, u trajanju od godinu dana, ako ima specijalizaciju iz kliničke biohemije,
- g) kliničko-biohemijska reumatologija, u trajanju od godinu dana, ako ima specijalizaciju iz kliničke biohemije,
- d) internistička onkologija, u trajanju od dvije godine, ako ima specijalizaciju iz interne medicine,
- d) laboratorijska dijagnostika u onkologiji, u trajanju od godinu dana, ako ima specijalizaciju iz kliničke biohemije,
- e) laboratorijska endokrinologija, u trajanju od godinu dana, ako ima specijalizaciju iz kliničke biohemije,
- ž) laboratorijska gerijatrija, u trajanju od godinu dana, ako ima specijalizaciju iz kliničke biohemije,
- z) profesionalna toksikologija, u trajanju od godinu dana, ako ima specijalizaciju iz medicine rada, higijene i interne medicine,
- i) klinička toksikologija, u trajanju od godinu dana, ako ima specijalizaciju iz: interne medicine, pedijatrije, infektologije, farmakologije, neurologije, psihijatrije i medicine rada,
- j) ocjenjivanje radne sposobnosti, u trajanju od godinu dana, ako ima specijalizaciju iz: medicine rada, porodične medicine, interne medicine, fizikalne medicine i rehabilitacije i pulmologije,
- k) radiološka zaštita, u trajanju od dvije godine, ako ima specijalizaciju iz: medicine rada, higijene, epidemiologije, radiologije i nuklearne medicine,
- l) fertilitet i sterilitet, u trajanju od godinu dana, ako ima specijalizaciju iz ginekologije i akušerstva i urologije,
- lj) fonijatrija, u trajanju od godinu dana, ako ima specijalizaciju iz otorinolaringologije,
- m) dermatovenerološka mikologija, u trajanju od godinu dana, ako ima specijalizaciju iz dermatovenerologije,
- n) angiologija, u trajanju od godinu dana i šest mjeseci, ako ima specijalizaciju iz: interne medicine, neurologije, porodične medicine, fizikalne medicine i rehabilitacije, dermatovenerologije, radiologije, opšte hirurgije, abdominalne hirurgije, vaskularne hirurgije, grudne hirurgije, ortopedske hirurgije i traumatologije, dječije hirurgije, neurohirurgije, plastične, rekonstruktivne i estetske hirurgije, maksilofacijalne hirurgije, kardiohirurgije, ginekologije i akušerstva, otorinolaringologije, oftalmologije,
- nj) medicinska parazitologija i mikologija, u trajanju od godinu dana i šest mjeseci, ako ima specijalizaciju iz medicinske mikrobiologije/medicinske mikrobiologije sa parazitologijom,
- o) virusologija, u trajanju od godinu dana, ako ima specijalizaciju iz medicinske mikrobiologije medicinske mikrobiologije sa parazitologijom,
- p) bakteriologija, u trajanju od godinu dana, ako ima specijalizaciju iz medicinske mikrobiologije/medicinske mikrobiologije sa parazitologijom,
- r) školska preventivna medicina, u trajanju od godinu dana, ako ima specijalizaciju iz pedijatrije, porodične medicine i higijene,
- s) dijetoterapija, u trajanju od godinu dana, ako imaju specijalizaciju iz: higijene, interne medicine, pedijatrije, anesteziologije sa reanimatologijom, gastroenterologije, medicine sporta, medicine rada i porodične medicine,
- t) medicinska ekologija, u trajanju od godinu dana, ako imaju specijalizaciju iz: higijene, medicine rada, porodične medicine, epidemiologije i kliničke farmakologije,
- ć) klinička genetika, u trajanju od godinu dana, ako ima specijalizaciju iz jedne od grana medicine,
- u) epidemiologija hroničnih nezaraznih bolesti, u trajanju od godinu dana, ako ima specijalizaciju iz: interne medicine, epidemiologije, higijene, socijalne medicine, medicine rada, porodične medicine, fizikalne medicine i rehabilitacije i infektivnih bolesti,
- f) epidemiologija zaraznih bolesti, u trajanju od godinu dana, ako ima specijalizaciju iz: epidemiologije, higijene, socijalne medicine, medicine rada, porodične medicine i infektivnih bolesti,
- h) zdravstveno vaspitanje, u trajanju od godinu dana, ako ima specijalizaciju iz: porodične medicine, higijene, epidemiologije, medicinske mikrobiologije, medicine rada i socijalne medicine,
- c) neonatologija, u trajanju od godinu dana, ako ima specijalizaciju iz pedijatrije,
- č) baromedicina, u trajanju od godinu dana, ako ima specijalizaciju iz jedne od grana medicine,
- dž) balneoklimatologija, u trajanju od godinu dana, ako ima specijalizaciju iz jedne od grana medicine,
- š) kardiologija, u trajanju od dvije godine, ako ima specijalizaciju iz interne medicine,
- aa) klinička transfuziologija, u trajanju od godinu dana, ako ima specijalizaciju iz jedne od grana medicine,
- ab) sudska psihijatrija, u trajanju od godinu dana, ako ima specijalizaciju iz psihijatrije,
- av) bolesti zavisnosti, u trajanju od godinu dana, ako ima specijalizaciju iz jedne od grana medicine,
- ag) perinatologija, u trajanju od godinu dana, ako ima specijalizaciju iz ginekologije i akušerstva,

- ad) dječija fizijatrija, u trajanju od godinu dana, ako ima specijalizaciju iz fizikalne medicine i rehabilitacije,
- ad) medicinska informatika, u trajanju od godinu dana, ako ima specijalizaciju iz jedne od grana medicine,
- ae) klinička neurofiziologija sa epileptologijom, u trajanju od godinu dana, ako ima specijalizaciju iz: neurologije, dječije neurologije, psihijatrije, dječije i adolescentne psihijatrije i pedijatrije,
- až) klinička farmakologija – farmakoterapija, u trajanju od godinu dana i šest mjeseci, ako ima specijalizaciju iz: kliničke farmakologije, anesteziologije, reanimatologije i intenzivne terapije, neurologije i psihijatrije,
- az) saobraćajna medicina, u trajanju od dvije godine, ako ima specijalizaciju iz: medicine rada, higijene, socijalne medicine i epidemiologije,
- ai) neuroradiologija, u trajanju od dvije godine, ako ima specijalizaciju iz radiologije,
- aj) interventna radiologija, u trajanju od dvije godine, ako ima specijalizaciju iz radiologije,
- ak) digestivna radiologija, u trajanju od dvije godine, ako ima specijalizaciju iz radiologije,
- al) dječija ortopedija, u trajanju od dvije godine, ako ima specijalizaciju iz dječije hirurgije i ortopedije,
- alj) dječija urologija, u trajanju od dvije godine, ako ima specijalizaciju iz dječije hirurgije i urologije,
- am) medicinska citologija, u trajanju od godinu dana, ako ima specijalizaciju iz patologije,
- an) klinička patologija, u trajanju od godinu dana, ako ima specijalizaciju iz patologije,
- anj) disekciona hirurgija glave i vrata, u trajanju od godinu dana, ako ima specijalizaciju iz hirurških grana medicine i
- ao) intenzivna terapija, u trajanju od dvije godine, ako ima specijalizaciju iz: interne medicine, infektologije, neurologije, pneumofiziologije, pulmologije, pedijatrije i anesteziologije, reanimatologije i intenzivne terapije i urgentne medicine.

Član 9.

Magistar farmacije i magistar farmacije – medicinski biohemičar koji ima specijalizaciju iz medicinske biohemije može specijalizirati iz sljedećih supspecijalističkih grana:

- a) klinička imunohemija u trajanju od godinu dana,
- b) klinička enzimologija u trajanju od godinu dana i
- v) laboratorijska endokrinologija u trajanju od godinu dana.

III - PROGRAM SPECIJALIZACIJA I SUPSPECIJALIZACIJA

Član 10.

Specijalizacije ili supspecijalizacije obavljaju se po programu kojim je utvrđen obim, sadržaj i plan sprovođenja teorijske i praktične nastave i praktičnog stručnog rada, kao i znanja i vještine koje se stiču.

Član 11.

Program iz člana 10. ovog pravilnika nalazi se u Prilogu 1. ovog pravilnika i čini njegov sastavni dio.

IV - USLOVI ZA DOBIJANJE SPECIJALIZACIJE ILI SUPSPECIJALIZACIJE I NAČIN OBAVLJANJA SPECIJALISTIČKOG I SUPSPECIJALISTIČKOG STAŽA

Član 12.

(1) Zdravstveni radnik, odnosno zdravstveni saradnik za dobijanje specijalizacije mora da ima ispunjene sljedeće uslove:

- a) završeno odgovarajuće visoko obrazovanje,
- b) položen stručni ispit i
- v) znanje jednog stranog jezika.

(2) Zdravstvenom radniku supspecijalizacija se može odobriti pod uslovom da je stekao zvanje odgovarajućeg specijaliste.

Član 13.

(1) Na osnovu utvrđenog srednjoročnog plana specijalizacija i supspecijalizacija, zdravstvena ustanova ili medicinski fakultet u sastavu univerziteta (u daljem tekstu: fakultet) podnosi Ministarstvu zdravlja i socijalne zaštite (u daljem tekstu: Ministarstvo) zahtjev za odobravanje specijalizacije ili supspecijalizacije za izabranog kandidata.

(2) Izbor kandidata za specijalizaciju ili supspecijalizaciju zdravstvena ustanova ili fakultet vrši putem javnog konkursa koji se raspisuje u sredstvima javnog informisanja.

(3) Izbor kandidata za specijalizaciju iz oblasti porodične medicine vrši Ministarstvo.

Član 14.

(1) Uz zahtjev iz člana 13. stav 1. ovog pravilnika prilaže se, u originalu ili ovjerenim kopijama, sljedeća dokumentacija:

- a) dokaz o raspisanom konkursu,
- b) odluka o izboru kandidata za specijalizaciju ili supspecijalizaciju,
- v) diploma o završenom odgovarajućem visokom obrazovanju,

- g) uvjerenje o položenom stručnom ispitu,
  - d) diploma o položenom specijalističkom ispitu (za specijaliste),
  - đ) uvjerenje o znanju jednog stranog jezika,
  - e) izvod iz matične knjige rođenih,
  - ž) uvjerenje o državljanstvu,
  - z) radna knjižica,
  - i) obrazac PD 3100 i
  - j) potvrda da je kandidat u radnom odnosu sa punim radnim vremenom u zdravstvenoj ustanovi ili na fakultetu.
- (2) Za kandidate koji su završili fakultet i/ili položili stručni ispit u inostranstvu, pored dokumentacije iz stava 1. ovog člana, Ministarstvu se dostavlja i rješenje o nostrifikaciji diplome o završenom odgovarajućem fakultetu i/ili položenom stručnom ispitu.

Član 15.

- (1) Kandidat koji je dobio rješenje o odobrenju specijalizaciji ili supspecijalizaciji upisuje se na odgovarajući fakultet u tekućoj školskoj godini.
- (2) Kandidatu kojem je odobren upis na specijalističke ili supspecijalističke studije fakultet izdaje specijalistički ili supspecijalistički indeks (u daljem tekstu: indeks) sa programom specijalizacije ili supspecijalizacije.
- (3) Upisan specijalizant ili supspecijalizant dužan je da započne obavljanje specijalističkog ili supspecijalističkog staža najkasnije 30 dana od dana upisa.

Član 16.

Specijalistički ili supspecijalistički staž obavlja se u ovlaštenoj zdravstvenoj ustanovi u skladu sa ovim pravilnikom.

Član 17.

- (1) Indeks iz člana 15. stav 2. ovog pravilnika sadrži sljedeće:
- a) JMB upisanog specijalizanta ili supspecijalizanta,
  - b) fotografiju studenta i svojeručni potpis studenta,
  - v) podatke o izdavaocu indeksa,
  - g) broj indeksa,
  - d) prezime, ime jednog roditelja i ime specijalizanta ili supspecijalizanta,
  - đ) datum, mjesto, opštinu i državu rođenja,
  - e) naziv studija za sticanje stručnog naziva specijaliste ili supspecijaliste sa vremenom trajanja studija i
  - ž) datum upisa, pečat i potpis dekana.
- (2) Obrazac indeksa nalazi se u Prilogu 2. ovog pravilnika i čini njegov sastavni dio.

Član 18.

- (1) Specijalistički ili supspecijalistički staž obavlja se po programu odgovarajuće grane medicine, stomatologije i farmacije, čiji sastavni dio čini popis vještina koje specijalizant ili supspecijalizant treba da savlada u zdravstvenoj ustanovi u punom radnom vremenu i pod nadzorom mentora kojeg imenuje ministar zdravlja i socijalne zaštite (u daljem tekstu: ministar).
- (2) Mentor obezbjeđuje specijalizantu ili supspecijalizantu da teorijski upozna i praktično obavlja sve vještine predviđene programom specijalističkog ili supspecijalističkog staža, te da pruža stručnu pomoć, prati i nadzire njegov rad u vidu osposobljavanja specijalizanta ili supspecijalizanta za samostalan rad.
- (3) Ukoliko kandidat specijalističkog ili supspecijalističkog studija i imenovani mentor u toku rada nisu u mogućnosti da ostvare međusobnu saradnju, kandidat ili mentor predložiće ministru, uz pismeno obrazloženje, imenovanje novog mentora.

Član 19.

- (1) U toku nastave Katedra fakulteta (u daljem tekstu: Katedra) organizuje polaganje obaveznih kolokvijuma.
- (2) Obavezne kolokvijume Katedra može organizovati pojedinačno za svaku oblast ili kao jedinstvenu cjelinu.
- (3) Katedra je obavezna da vrši evaluaciju nastave, obavljenih kolokvijuma i položenih ispita.

Član 20.

- (1) Specijalistički ili supspecijalistički staž obavlja se u kontinuitetu u ukupnom trajanju specijalizacije ili supspecijalizacije.
- (2) U slučaju spriječenosti za rad u trajanju dužem od mjesec dana, prekida se specijalistički ili supspecijalistički staž i produžava se za vrijeme koliko je prekid trajao.
- (3) Zdravstvena ustanova ili fakultet podnose Ministarstvu za zdravstvenog radnika, odnosno zdravstvenog saradnika zahtjev za prekid specijalističkog ili supspecijalističkog staža, uz koji prilažu:
- a) dokaz kojim se dokumentuje opravdan razlog za prekid specijalističkog ili supspecijalističkog staža i
  - b) kopiju indeksa.

Član 21.

(1) Zdravstvenom radniku, odnosno zdravstvenom saradniku koji je prije odobrenja specijalizacije proveo na radu određeno radno vrijeme u zdravstvenoj ustanovi Ministarstvo može priznati to vrijeme u specijalistički staž, pod uslovom:

a) da zdravstvena ustanova ima ovlaštenje za obavljanje specijalističkog staža i
b) da se u zdravstvenoj ustanovi obavlja zdravstvena zaštita i stručno medicinski postupci koji odgovaraju ili su istog sadržaja kao i odobrena specijalizacija i supspecijalizacija.

(2) Zdravstvena ustanova ili fakultet, uz zahtjev za priznavanje specijalističkog staža, podnosi:

a) popis vještina, koji je ovjerio mentor i zdravstvena ustanova u kojoj je specijalizant u radnom odnosu i
b) procjenu savladanih vještina, koju je sačinila Katedra, na osnovu plana i programa specijalizacije.

Član 22.

(1) Zdravstvenom radniku, odnosno zdravstvenom saradniku može se odobriti obavljanje specijalističkog ili supspecijalističkog staža u inostranstvu, pod uslovom da program navedene specijalizacije ili supspecijalizacije, po mišljenju Katedre, ne odstupa bitnije od programa utvrđenog ovim pravilnikom.

(2) Zdravstvena ustanova ili fakultet podnose Ministarstvu za zdravstvenog radnika, odnosno zdravstvenog saradnika zahtjev za obavljanje specijalističkog ili supspecijalističkog staža u inostranstvu, uz koji prilažu mišljenje Katedre u originalu ili ovjerenom kopiji.

Član 23.

(1) Zdravstvena ustanova ili fakultet podnose Ministarstvu za zdravstvenog radnika, odnosno zdravstvenog saradnika zahtjev za prestanak specijalizacije ili supspecijalizacije:

a) ako se ne upiše na fakultet do početka tekuće školske godine,

b) ako ne započne sa obavljanjem specijalističkog ili supspecijalističkog staža u roku od 30 dana od dana upisa na fakultet,

v) ako se utvrdi da kandidat već ima rješenje za specijalizaciju ili supspecijalizaciju iz druge grane medicine, stomatologije ili farmacije,

g) kod prestanka radnog odnosa u zdravstvenoj ustanovi, odnosno fakultetu koji je specijalizanta ili supspecijalizanta uputio na specijalizaciju ili supspecijalizaciju,

d) ako iz neopravdanih razloga, poslije sticanja uslova za polaganje ispita, ne pristupi polaganju ispita u roku od šest mjeseci od dana sticanja uslova za polaganje ispita i

đ) ako po treći put ne položi specijalistički ili supspecijalistički ispit.

V - POSTUPAK POLAGANJA SPECIJALISTIČKOG ILI SUPSPECIJALISTIČKOG ISPITA**Član 24.**

(1) Nakon završenog specijalističkog ili supspecijalističkog staža podnosi se prijava Ministarstvu za polaganje specijalističkog ili supspecijalističkog ispita (u daljem tekstu: ispit).

(2) Uz prijavu iz stava 1. ovog člana, zdravstvena ustanova ili fakultet koji je uputio zdravstvenog radnika, odnosno zdravstvenog saradnika na specijalizaciju ili supspecijalizaciju dostavlja, u originalu ili ovjerenim kopijama, sljedeću dokumentaciju:

a) indeks u kojem su evidentirane sve završene obaveze,

b) mišljenje mentora za polaganje specijalističkog ili supspecijalističkog ispita i

v) prijedlog fakulteta za članove ispitne komisije.

Član 25.

(1) Ispitnu komisiju čine najmanje tri člana.

(2) Predsjednik i najmanje jedan član komisije moraju biti iz reda nastavnika fakulteta.

(3) Ispit se može održati samo pred ispitnom komisijom u punom sastavu.

(4) Ispitna komisija obrazuju se za svaku vrstu specijalizacije ili supspecijalizacije.

Član 26.

(1) Zdravstveni radnik, odnosno zdravstveni saradnik je obavezan da poslije sticanja uslova za polaganje specijalističkog ili supspecijalističkog ispita pristupi polaganju ispita u roku od šest mjeseci.

(2) Zdravstveni radnik, odnosno zdravstveni saradnik koji poslije sticanja uslova za polaganje specijalističkog ili supspecijalističkog ispita, iz opravdanih razloga, nije pristupio polaganju ispita u roku od šest mjeseci može prijaviti polaganje ispita u novom ispitnom roku.

Član 27.

(1) Polaganje specijalističkog ispita sastoji se od:

a) testa,

b) praktičnog dijela i v) usmenog ispita.

(2) Postupak testiranja specijalističkog ispita utvrđuje fakultet, a položen test je uslov nastavka specijalističkog ispita.

(3) Praktični dio ispita prethodi usmenom dijelu ispita, a oba dijela se polažu u istom danu pred ispitnom komisijom.

(4) Izuzetno od stava 3. ovog člana, usmeni dio ispita pred ispitnom komisijom može se održati najkasnije dva dana po obavljenom praktičnom dijelu ispita.

(5) Konačna ocjena za specijalistički ispit formira se na osnovu sva tri dijela ispita.

(6) Ispit iz supspecijalizacije, pored praktičnog i usmenog dijela ispita, sastoji se i od odbrane rada.

Član 28.

(1) Nakon završenog specijalističkog ispita, ispitna komisija ocjenjuje zdravstvenog radnika, odnosno zdravstvenog saradnika ocjenom: odličan, vrlo dobar, dobar ili nije položio.

(2) Nakon završenog supspecijalističkog ispita, ispitna komisija ocjenjuje zdravstvenog radnika ocjenom: odbranio rad supspecijalizacije ili nije odbranio rad supspecijalizacije.

Član 29.

(1) Zdravstveni radnik, odnosno zdravstveni saradnik koji ne položi specijalistički ili supspecijalistički ispit može taj ispit polagati još dva puta u rokovima koji ne mogu biti kraći od šest mjeseci.

(2) Zdravstveni radnik, odnosno zdravstveni saradnik može da zatraži izuzeće člana ispitne komisije.

Član 30.

(1) Zdravstvenom radniku i zdravstvenom saradniku koji je položio specijalistički ispit fakultet izdaje diplomu o stečenom stručnom nazivu specijaliste.

(2) Diploma iz stava 1. ovog člana sadrži sljedeće:

- a) podatke o izdavaocu diplome,
- b) ime, ime jednog roditelja i prezime,
- v) datum, mjesto, opštinu i državu rođenja,
- g) godinu upisa na prvu godinu specijalističkog studija, naziv fakulteta i datum,
- d) naziv grane položenog specijalističkog ispita sa ocjenom,
- đ) stručni naziv specijaliste sa brojem diplome i datumom izdavanja i
- e) potpis ministra i dekana fakulteta.

(3) Diploma iz stava 1. ovog člana izdaje se na obrascu koji se nalazi u Prilogu 3. ovog pravilnika i čini njegov sastavni dio.

(4) Zdravstvenom radniku koji je uspješno odbranio rad supspecijalizacije fakultet izdaje diplomu o stečenom stručnom nazivu supspecijaliste za odgovarajuću supspecijalizaciju.

(5) Diploma iz stava 4. ovog člana sadrži sljedeće:

- a) podatke o izdavaocu diplome,
- b) ime, ime jednog roditelja i prezime,
- v) datum, mjesto, opštinu i državu rođenja,
- g) godinu upisa na prvu godinu supspecijalističkog studija, naziv fakulteta i datum,
- d) naziv teme rada supspecijalizacije,
- đ) stručni naziv supspecijaliste sa brojem diplome i datumom izdavanja i
- e) potpis ministra i dekana fakulteta.

(6) Diploma iz stava 4. ovog člana izdaje se na obrascu koji se nalazi u Prilogu 4. ovog pravilnika i čini njegov sastavni dio.

VI - ZAVRŠNE ODREDBE

Član 31.

Stupanjem na snagu ovog pravilnika prestaje da važi Pravilnik o specijalizacijama i usmjerenim specijalizacijama zdravstvenih radnika i zdravstvenih saradnika ("Službeni glasnik Republike Srpske", br. 61/01, 79/02, 2/03 i 53/05), Program specijalizacija i usmjerenih specijalizacija i program specijalizacije za specijalnosti u medicini ("Službeni glasnik Republike Srpske", broj 17/03) i Pravilnik o specijalizaciji iz porodične medicine ("Službeni glasnik Republike Srpske", br. 22/99, 46/02 i 42/03).

Član 32.

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku Republike Srpske".

Broj: 11/04-020-37/13
26. novembra 2013. godine
Banja Luka

Ministar,
Dr Dragan Bogdanić, s.r.

MIRJANA ANĐELIĆ

U Bijeljini je nakon kratke i teške bolesti 1. januara 2014. godine preminula **prim. dr Mirjana Anđelić rođ. Kićanović**.

Rođena je 11. septembra 1952. godine u Gornjem Brocu. Kao odličan student u Beogradu je 1981. godine, završila Medicinski fakultet, a 1990. i specijalizaciju iz pneumoftiziologije. Sav svoj radni vijek provela je u Domu zdravlja u Bijeljini. Bila je načelnik Konsultativno-specijalističke službe i predsjednik Etičkog odbora Doma zdravlja Bijeljina. Dobar i stručan radnik, majka troje djece, dr Mirjana Anđelić ostaće zapamćena po velikoj energiji i spremnosti da pomogne u svakom trenutku, kako kolegama tako i pacijentima.

ANA GLAVAŠ KLINDIĆ

U osamdeset i sedmoj godini života preminula je 24. januara 2014. godine **prim dr Ana Glavaš Klindić**. Bila je prvi školovani infektolog Zaraznog odjeljenja u Banjaluci, višegodišnja šefica odjela, koja je, poštujući pacijenta i pravila struke, ugradila dio sebe u temelje kuće koja se danas zove Klinika za infektivne bolesti.

DR DRAGICA DOKIĆ VUKOJEVIĆ

POSVEĆENA PORODICI I PROFESIJI

Dr Dragica Dokić Vukojević, fizijatar iz Jajca, koja je posljednjih osamnaest godina živjela u Americi (Atlanta), preminula je 14. decembra 2013. godine u Domu penzionera u Banjaluci, nakon kratke i teške bolesti.

Rođena je 18. jula 1950. godine u Glamoču. Medicinski fakultet završila je u Beogradu kao jedan od najboljih studenata, specijalizovala je fizikalnu medicinu i rehabilitaciju, a edukovala se u Peking u oblasti kineske akupunkture i laseroterapije. Prije rata živjela je i radila u Jajcu. Izbjegništvo je vodi kroz Banjaluku, Novi Sad i Beograd sve do Amerike, gdje je živjela sa suprugom Radomirom i sinovima Aleksandrom i Igorom. Čudne su i nepredvidive ljudske sudbine, tako je i dr Dragica za vrijeme odmora u Banjaluci, ovog ljeta, doživjela težak moždani udar. Nakon liječenja na Neurološkoj klinici smještena je u Dom penzionera gdje je u teškom zdravstvenom stanju provela svoje posljednje dane života. Sahranjena je na banjalučkom Gradskom groblju. Ostaće u sjećanju svoje porodice, kolega i prijatelja kao prijatna, plemenita i humana žena-doktor!

*Dr Rade M. Dujaković
Internista-family*

Dr Isidor Papo

VELIKAN JUGOSLOVENSKE VOJNE MEDICINE

Bio je kardiovaskularni hirurg svjetskog glasa, čuveni profesor; učesnik oslobodilačkog rata, general-pukovnik sanitetske službe i glavni hirurg JNA, akademik SANU i Vitez britanske imperije

Prof. dr Isidor Papo rođen je u Ljubuškom 31. decembra 1913. godine u čuvenoj i uticajnoj porodici sefardskih Jevreja. Poslije završe-

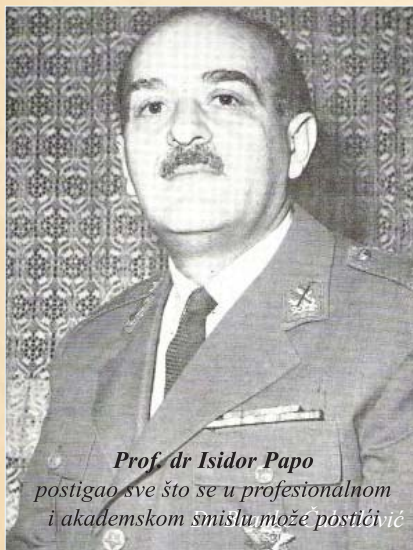
ne gimnazije u Mostaru 1932. godine upisao je studij medicine na Sveučilištu u Zagrebu. Rat ga zatiče u Sarajevu pa se poslije sloma Kraljevine Jugoslavije, sklanja u Mostar i radi na hirurškom odjeljenju a zatim se priključuje mostarskom partizanskom odred. Odmah na početku rata doživljava tešku porodičnu tragediju, ustaše svirepo ubijaju preko pedeset članova njegove porodice, među njima i

njegovu rođenu sestru i brata. Tokom rata nalazio se u hirurškoj ekipi partizanskog Vrhovnog štaba. Vrhovni štab ga šalje u saveznički centar u Italiju 1944. godine radi organizovanja pomoći pri osnivanju partizanskih vojnih bolnica. U Italiji upoznaje Roda Smita, čovjeka koji će ga 1969. godine, kao već međunarodno priznatog hirurga, predložiti za člana Kraljevskog hirurškog koledža

koji broji svega pedeset članova. Po povratku iz Italije postao je upravnik Bolničkog centra u Novom Sadu, a potom je upućen na Sremski front gdje je rukovodio terenskim hirurškim odjeljenjima. Učešće u ratu i iskustvo hirurga u uslovima jednog krvavog gerilskog rata, obilježice čitav njegov život i profesionalnu karijeru.

Neposredno poslije oslobođenja, 1946. godine poslan je u SSSR na usavršavanje kod čuvenih sovjetskih hirurga Judina, Bakunjeva i Višnjevskog. Polaže specijalistički ispit iz hirurgije 1947. godine, poslije čega se vraća u zemlju i postaje načelnik Drugog hirurškog odjeljenja Glavne vojne bolnice u Beogradu, koja će kasnije prerasti u današnju VMA. Kod Judina je savladao njegovu tehniku rekonstrukcije

jednjaka, počinje da je primjenjuje u Beogradu, čak je i usavršava, pa se ta operacija u hirurškim tehnikama od tada naziva operacijom po Judinu i Papi. Takvu operaciju u Jugoslaviji do tada niko nije izvodio, zbog čega je postojao veliki broj potencijalnih slučajeva. Dr Papo je za kratko vrijeme uspješno operisao preko 350 ovakvih pacijenata i na taj način stekao međunarodno priznanje.

Prof. dr Isidor Papo
postigao sve što se u profesionalnom i akademskom smislu može postići

Ubrzo je postavljen za šefa Katedre hirurgije i glavnog hirurga JNA. Zatim odlazi u SAD na usavršavanje na kardiohirurgiji, koja se tih godina rađala zahvaljujući usavršavanju ekstrakorporalne cirkulacije. Boravio je na prestižnim medicinskim ustanovama u Americi – klinaka Majo, bolnica Maunt Sinaj, klinike u Filadelfiji. Vraća se u zemlju i počinje da radi operacije i već 12. novembra 1965. godine hirurški tim prof. dr Isidora Pape ugrađuje prvu mehaničku valvularnu protezu na aortnoj poziciji. To je prvi zahvat te vrste na prostorima bivše Jugoslavije. Tokom karijere obaviće blizu četiri hiljade operacija na otvorenom srcu. Među brojnim stručnjacima koji su mu svojevremeno asistirali u hirurškim salama, zapamćen je kao fantastičan hirurg, surov prema sebi ali i prema svojim saradnicima, đacima. Dr Isidor Papo je bio vrstan naučni radnik i univerzitetski profesor. Zvanje docenta dobio je 1950. godine, tri godine kasnije postaje vanredni profesor a 1956. godine stiče zvanje redovnog profesora. Objavio je 217 naučnih radova, od toga trinaest u inostranim časopisima, bio je redaktor udžbenika Ratna hirurgija. Duže od tri decenije bio je načelnik hirurške klinike VMA. Za dopisnog člana SANU biran je 21. decembra 1961. a za redovnog člana 7. marta 1968. godine. Napredovao je i u vojnoj karijeri, godine 1975. je unapređen u čin general-pukovnika sanitetske službe JNA. Ostavio je traga u radu Hirurške sekcije za čijeg je predsjednika izabran krajem 1963. godine. Na toj dužnosti ostaje do 22. januara 1966. i taj period rada sekcije se pamti kao izuzetno plodan i intenzivan. Zahvaljujući ličnim poznanstvima, uspijevao je da u Beograd dovede

ugledne hirurge iz inostranstva, koji su držali predavanja na sastancima sekcije.

Uživao je ogroman međunarodni ugled među kardiolozima. Bio je član Udruženja hirurga Jugoslavije ali i brojnih međunarodnih društava: Austrijskog društva traumatologa, Naučnog savjeta međunarodnog hirurškog društva, Američkog kardiološkog koledža, Njemačkog hirurškog društva, Američkog ljekarskog društva, Hirurškog društva Los Anđelesa; bio je član francuske Akademije hirurgije, počasni član Pariskog društva hirurga, Akademije medicinskih nauka Perua, Kraljevskog koledža Engleske i Irske, Grudnohirurškog društva Bolivije i mnogih drugih.

Nosilac je brojnih uglednih odlikovanja i nagrada. Proglašen je i za Viteza britanske imperije, što je čast koja je ukazana samo nekolicini osoba van Velike Britanije.

Njegova supruga je bila Roza Papo, generalmajor sanitetske službe JNA, u to vrijeme jedina žena sa činom generala u JNA. Dr Papo je bio ubijedeni Jugosloven ali je isticao i svoje jevrejsko porijeklo. Još od ratnih dana uživao je veliko povjerenje Josipa Broza Tita i bio je član tima ljekara koji su brinuli o njegovom zdravlju.

Penzionisan je 1982. godine. Umro je 14. oktobra 1996. godine i sahranjen je na jevrejskom groblju u Beogradu. Prošle godine na VMA u Beogradu, povodom stogodišnjice rođenja prof. dr Isidora Pape, otkrivena je spomen bista ovog velikana, koja treba da služi kao podsjetnik kadetima i ljekarima ove ustanove, na profesionalnu i moralnu obavezu da se stalno usavršavaju.

Pripremio: Mladen Keleč

ISTRAŽIVANJA

RETINALNA VIZUELIZACIJA SHIZOFRENIJE

Vizuelizacijom retinalnih nervnih vlakana i debljine makule uz pomoć Optičke koherentne tomografije (OCT) može da se predvidi stadijum i trajanje shizofrenije.

Poznato je da je kod pacijenata sa shizofrenijom, između ostalog, vidljiv i gubitak moždane mase kod uznapredovalih faza bolesti.

Već od prve epizode bolesti, odnosno tokom prodromalne faze, pa i kod osoba sa genetskom predispozicijom, smanjenje zapremine sive mase je često vidljivo.

Kada su istraživači sa malezijske Klinike za očne bolesti Univerziteta Malaja u Kuala Lumpuru, odlučili da razmotre mogućnost vizuelizacije ovih promjena na retini, uz pomoć spektralne optičke koherentne tomografije (SD-OCT), nisu ni slutili da će kod pacijenata iste životne dobi sa shizofrenijom, otkriti signifikantna istanjenja sloja nervnih vlakana retine (retinal nerve-fiber layer) i makule. Otkriveno je, takođe, da je ukupna zapremina

makule manja. Rezultati studije su pokazali značajnu obrnutu korelaciju između dužine trajanja shizofrenije i periparilarne debljine retinalnih nervnih vlakana ($r = -0.36$), debljine makule ($r = -0.38$) i smanjenja zapremine makule ($r = -0.36$).

Autori ove studije su zaključili da SD-OCT može da bude korisna metoda za dijagnostikovanje i praćenje napredovanja bolesti. Kao što promjene na retinalnoj vaskularnoj mreži mogu ukazati na status sistemskih oboljenja organizma, prije svega dijabetesa, tako i ovo istraživanje predstavlja potvrdu da će se u budućnosti, oftalmolozi sve više baviti oftalmološkim sistemskim oboljenjima koja nemaju direktan uticaj na vid, odnosno da će ljekari drugih specijalnosti sve više ulagati u opremu koja je u domeni oftalmologije.

KOJE NOVINE U MEDICINI OČEKUJEMO U 2014. GODINI

Prema Konsenzusu Svjetske medicinske asocijacije i ova godina bi mogla donijeti neka značajna otkrića u dijagnostici i terapiji bolesti

Ove godine, očekuje se da će se u praksi početi koristiti testovi za brzu detekciju virusa, koji se zasnivaju na metodu amplifikacije nukleinske kiseline, što je možda najveće otkriće u mikrobiologiji posljednjih stotinu i pedeset godina.

Za liječenje teških oblika infekcije bakterijom *Clostridium difficile*, sve više će se koristiti fekalna mikrobiota transplantacija. Druge novine, u liječenju ove infekcije, su odobrenje upotrebe lijeka fidaxomicin i izvođenje ileostome u cilju očuvanja kolona.

Prema novim smjernicama za prevenciju kardiovaskularnih bolesti, za dužinu primjene terapije statinima više neće biti važno da li su ili nisu postignute ciljne vrijednosti LDL-holesterola.

Randomizirane studije su pokazale da nema koristi od tog tzv. liječenja do cilja.

Očekuje se stvaranje programa smanjenja troškova dijalize, povećanjem broja dijaliza u kućnim uslovima i povećanjem korištenja tzv. portabilnih bubrega.

Uvešće se novi lijekovi za liječenje hepatitisa C. Jedan od njih, sobosbuvir, je oralni inhibitor nukleotidne analogne polimeraze, koji u kombinaciji sa ribavirinom, predstavlja prvu oralnu terapiju bez interferona za odrasle osobe sa hroničnim infekcijom virusom hepatitisa C genotip 2 ili 3.

Novine u petom izdanju Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders (DSM - 5) mogle bi dovesti do toga da milioni, u osnovi normalnih ljudi, dobiju dijagnozu mentalnog oboljenja što bi pogoršalo i onako pretjeranu upotrebu lijekova.

Dokazi o štetnosti bi trebali dovesti do izmjena u hormonskoj terapiji u menopauzi. Prednost ima sam estrogenski preparat u odnosu na preparate koji kombinuju estrogen i progesteron. Odnos koristi i štete hormonske terapije, vrlo je složen i odluka o njenom uvođenju mora da bude strogo individualizovana. Moraju se uzeti u obzir

simptomi koje pacijent ima, faktori rizika, biomarkeri, pa čak i genetski faktori.

U narednoj godini, predviđa se i dalji napredak u klasifikaciji tumora na osnovu biomarkera. Takođe se misli da bi 2014. mogla biti godina novih otkrića u epigenetici.

Konačno se očekuju rezultati studije IMPROVE-IT, koja upoređuje rezultate liječenja 18 000 pacijenata sa akutnim koronarnim sindromom lijekom simvastatinom i kombinacijom lijekova ezetimibe i simvastatin. Studija se godinama odgađa i za rezultate se očekuje, prema najnovijim ATP smjernicama, da će biti kontraverzni.

Očekuju se rezultati i SYMPPLICITY HTN-3 studije, koja ispituje sigurnost i efikasnost denervacije bubrega u liječenju bolesnika sa nekontrolisanom hipertenzijom.

Na kraju, FDA bi trebalo da izda odobrenje za CoreValve transkatetersku aortnu valvulu, koja bi bila prvi konkurent uređaju Sapien.

Pripremile:

*prof. dr Jelica Predojević Samardžić
i dr Nina Marić*

STRUČNI SKUPOVI BODOVANI OD STRANE CENTRA ZA KONTINUIRANU MEDICINSKU EDUKACIJU

Tema	Vrijeme održavanja	Mjesto održavanja	Broj bodova
<ul style="list-style-type: none"> Elli Lily Koji inzulin odgovara kojem tipu pacijenata? 	10.12.2013.	Banja Luka	2
<ul style="list-style-type: none"> Univerzitetska bolnica Foča Tromboembolijska profilaksa 	11.12.2013.	Foča	1
<ul style="list-style-type: none"> Udruženje doktora porodične medicine RS Novine u liječenju pacijenata sa DM 	17.12.2013.	Banja Luka	1
<ul style="list-style-type: none"> JZU Bolnica Bijeljina Aktuelne teme iz onkologije 	05.02.2014.	Bijeljina	1
<ul style="list-style-type: none"> Alvogen Pharma Metabolička modulacija rada srca-terapijski izazovi 	06.02.2014.	Banja Luka	2
<ul style="list-style-type: none"> Udruženje kardiologa RS Internacionalni simpozijum iz ehokardiografije 	14.-16.03.2014.	Jahorina	5

Удружење педијатара Републике Српске
www.pedijatri.org

ПЕДИЈАТРИЈСКИ ДАНИ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

11-13. април 2014. године
Хотел "Кардиал" Бања Врућица, Теслић

BEČ 27-30. OKTOBAR 2013.

PSIHIJARIJA U BUDUĆNOSTI

Jedan od ciljeva kongresa je postepena harmonizacija psihijatrijskih metoda širom svijeta, kroz primjenu savremenih pristupa u prevenciji, tretmanu i rehabilitaciji duševno oboljelih osoba

Medunarodni kongres Svjetske psihijatrijske asocijacije, pod motom *Psihijatrija u budućnosti: Izazovi i mogućnosti* okupio je 1200 učesnika iz osamdeset zemalja, među kojima i šesnaest učesnika iz Bosne i Hercegovine. Jedan od ciljeva kongresa je harmonizacija psihijatrijskih praksi širom svijeta. Problemi sa kojima će se psihijatrija susretati u budućnosti su: stalni porast broja oboljelih od duševnih bolesti, nedovoljni ljudski resursi, disparitet u finansiranju prema drugim granama medicine, sve veći broj korisnika sa multiplim potrebama, kontinuirana stigmatizacija. Na kongresu su predstavljeni mogući, metodološki razvijeni, odgovori na ove izazove, poput: multidisciplinarnog (biopsihosocijalnog) pristupa, globalnih preventivnih programa

i aktivne uloge oboljelih u vlastitom liječenju. WPA već nekoliko godina promovise tzv. trijalog (koordinisana aktivna saradnja profesionalaca, korisnika te njihovih porodica i prijatelja), zatim kontinuirani projekat borbe protiv stigmatizacije, a sada i paritet usmjeren na značajniju i intenzivniju podršku mentalnom zdravlju i onima koji pate zbog duševnih smetnji. Na kongresu je zaključeno da iako se čini da je psihijatrija, zbog prepreka, u krizi ili čak zastoju, njene mogućnosti ipak predstavljaju i njenu budućnost.

*Dr Goran Račetiović
Dom zdravlja-Centar za zaštitu
mentalnog zdravlja Prijedor*

JAHORINA 14-16. MART 2014.

INTERNACIONALNI SIMPOZIJUM IZ EHOKARDIOGRAFIJE

Ambasador Japana u BiH, gospodin Hideo Yamazaki sa suprugom, prisustvovao je počasnim predavanju i svečanoj večeri.

S lijeva na desno: prof. dr A. Lazarević, prof. dr S. Nakatani, ambasador H. Yamazaki sa suprugom i prof. dr A. Nešković

Pod pokroviteljstvom Akademije nauka i umjetnosti RS-a, Udruženja kardiologa Republike Srpske - Radna grupa za ehokardiografiju, organizovan je "Internacionalni simpozijum iz ehokardiografije", od 14. do 16. marta 2014. godine na Jahorini.

Predavači su bili vodeći stručnjaci iz oblasti ehokardiografije, kardiolozi iz Japana, Grčke, Srbije, Makedonije, Hrvatske i BiH, među kojima i sadašnji predsjednik Grčke asocijacije za kardiovaskularni imidžing, dr George Athanassopoulos i prof. dr Satoshi Nakatani, budući predsjednik Japanske asocijacije za ultrazvuk srca.

Simpozijum je počeo sesijom Od igrčke za patofiziološka ispitivanja do kliničke primjene, posvećenoj ulozi ehokardiografije kod bolesnika sa ishemijskom bolesti srca. U sesiji su učestvovali akademik Vladimir Kanjuh: Koronarne arterije – od evolucione nesavršenosti do današnje epigenetske preopterećenosti; akademik Miodrag Ostojčić: Značaj CFR i FFR u donošenju odluka za miokardnu revaskularizaciju; prof. Branko Beleslin: Frakciona rezerva protoka – od neprijatelja do najboljeg saveznika PCI; doc. dr Ana Đorđević Dikić: Savremeni pogled na evaluaciju koronarne bolesti: nove metode

u službi anatomije i fiziologije; prof. dr Jelena Stepanović: Miokardna ishemija – nove kontraverze nakon STICH studije; te dr Nikola Jagić: Uloga intravaskularnog ultrazvuka.

Akcentat je bio na primjeni različitih modaliteta stres ehokardiografskih testova kod bolesnika sa koronarnom bolesti srca i procjeni koronarne rezerve protoka, koja može, u određenim situacijama, da vodi kardiologa u planiranju perkutanih koronarnih intervencija kod bolesnika sa intermedijarnim lezijama, čime se znatno štede sredstva, imajući u vidu cijene opreme za invazivnu procjenu koronarne rezerve protoka.

Narednog dana govorilo se o ulozi ehokardiografije kod bolesnika sa urođenim srčanim manama, od fetalnog do adultnog doba. Predavači su bili ginekolog, prof. dr Aleksandar Ljubić: Uloga ginekologa u prenatalnom otkrivanju srčanih mana; pedijatrijski kardiolozi, prof. dr Ida Jovanović: Rezultati prenatalne dijagnostike urođenih srčanih mana u Srbiji; Milan Đukić: Uloga ehokardiografije u interventroj kardiologiji; te adultni kardiolozi, prof. dr Dimitra Kalimanovska Oštrić iz Kliničkog centra Srbije u Beogradu: Ograničenja ehokardiografije u dijagnostici odraslih sa urođenim srčanim manama; te dr Ljiljana Jovović iz Instituta za kardiovaskularne bolesti

Dedinje u Beogradu: Urođene srčane mane kod odraslih: od dijagnoze do liječenja kroz prikaze slučajeva.

VALVULARNA OBOLJENJA SRCA

Uslijedila je nova sesija o valvularnim oboljenjima srca. Sesija je održana na engleskom jeziku, a uvodno predavač je bio prof. dr Satoshi Nakatani, iz Osake, Japan. Naziv predavanja je bio Kako procijeniti aortnu stenozu. Dr George Athanassopoulos iz Onasis Kardiološkog centra, održao je predavanje Procjena aortne insuficijencije. Prof. dr Elizabeta Srbinovska iz Skoplja je održala predavanje na temu: Procjena mitralne insuficijencije. Ivan Stojanović iz Instituta za kardiovaskularne bolesti Dedinje u Beogradu, održao je predavanje na temu Rekonstrukcija mitralnog zaliska – principi i mogućnosti mitralne valvuloplastike. Posljednje izlaganje u ovoj sesiji, imao je dr George Athanassopoulos na temu Donošenje odluka za intervenciju kod bolesnika sa oboljenjem srčanih zalistaka: savremena uloga ehokardiografije.

Nakon prve sesije o valvularnim oboljenjima srca održan je nastavak simpozijuma. Dr Ljiljana Jovović je govorila na temu Uloga ehokardiografije u procjeni funkcije vještačkih valvula. Prof. dr Zumreta Kušljugić iz UKC Tuzla je govorila na temu Endokarditis nativnih valvula, a prof. dr Bosiljka Vujisić Tešić se bavila temom Endokarditis vještačkih valvula.

MIOKARDITISI I KARDIOMIOPATIJE

Zatim je uslijedila sesija o miokarditisima i kardiomiopatijama, u kojoj su predsjedavali doc. dr Arsen Ristić, direktor Klinike za kardiologiju - KC Srbije u Beogradu i doc. dr Petar Otašević iz Instituta za kardiovaskularne bolesti u Beogradu. Doc. Ristić je održao predavanje na temu Nove evropske preporuke za dijagnozu miokarditisa, doc. dr Petar Otašević je go-

POČASNO PREDAVANJE

Počasno predavanje u čast dr Aleksandra D. Popovića, koji je tragično preminuo 1998. godine, održao je prof. dr Satoshi Nakatani, sa Univerziteta u Osaki, budući predsjednik Japanske asocijacije za ultrazvuk srca. Naziv predavanja je bio "Procjena ishemijske srca". U ovom maestralnom predavanju prof. Nakatani je predstavio najnovije modalitete ehokardiografije, uključujući primjenu metoda koje mjere deformaciju "miokarda strain" i "strain rate" i o primjeni ove metode u detekciji ishemijske memorije, koja nije moguća konvencionalnim ehokardiografskim pregledom.

vorio na temu Uloga ehokardiografije u dijagnostici dilatacione kardiomiopatije, a doc. dr Vojislav Parezanović - Ehokardiografska dijagnostika hipertrofičnih kardiomiopatija. Prof. dr Aleksandar Lazarević je izlagao temu Uloga ehokardiografije u dijagnostici aritmogene displazije desne komore. Prof. dr Ružica Maksimović je imala temu Uloga magnetne rezonance u neishemijskim kardiomiopatijama i kolega Esad Brkić iz UKC Tuzla - Takotsubo kardiomiopatija, uz prikaze slučajeva.

Grupa kardiologa iz Kliničko-bolničkog centra u Zemunu, na čelu sa prof. dr Aleksandrom N. Neškovićem, učestovala je u sljedećoj sesiji. Prof. Nešković je održao predavanje na temu Izazovi ehokardiografije u akutnom koronarnom sindromu, dr Ivan Stanković, jedan od najperspektivnijih kardiologa mlađe generacije, je pričao na temu O zabludama 2

D ehokardiografije u evaluaciji trikuspisne valvule. Treće predavanje u ovoj sesiji je održao dr Radosav Vidaković: CT srca – Od kalcijumskog skora do FFR i perfuzije.

Posljednjeg dana skupa održana je sesija o srčanoj insuficijenciji. Doc. dr Elnur Smajić iz UKC Tuzla je održao predavanje Ehokardiografija u srčanoj insuficijenciji. Prof. dr Milan Petrović iz Kliničkog centra Srbije u Beogradu, govorio je o Ulozi ehokardiografije u optimizaciji pejsmejkera nakon resinhronizacione terapije. Dr Mladen Jukić iz Zagreba je održao predavanje O ulozi kompjuterizovane tomografije u srčanoj insuficijenciji.

Posljednje predavanje je održala prof. dr Belma Pojskić iz Zenice: Takayashi arteritis; uz prikaz pacijentkinje sa Takayashi arteritisom.

Učesnici skupa složni su u ocjeni, da je ovo bio, do sada, najbolje organizovani simpozijum iz ove oblasti u BiH.

*Prof. dr Aleksandar M. Lazarević
Direktor simpozijuma*

Životni stil ljekara u SAD-u

SREĆNI DERMATOLOZI I NOVCEM ZADOVOLJNI ORTOPEDI

Posljednje tri godine, časopis Medscape se bavi pitanjima životnog stila ljekara. Jednom godišnje objave se rezultati ankete, u kojoj američki ljekari daju odgovore na pitanja koja se odnose na njihovo zdravstveno stanje, ishranu, fizičku aktivnost, sreću, bračni status, zaradu i sl. Ove godine, u anketi je učestvovalo 31 399 ljekara iz dvadeset i pet različitih specijalnosti. Iznosimo vam reprezentativni dio rezultata.

ZDRAVLJE

Kada je u pitanju ocjena sopstvenog zdravstvenog stanja, većina ljekara u SAD-u smatra da je ono dobro ili odlično. To tvrdi 96 posto dermatologa i 95 posto oftalmologa. Najmanje ljekara, koji su tako ocijenili svoje zdravlje, ima među ljekarima zaposlenim na intenzivnoj njezi, njih 87 posto.

GOJAZNOST, ISHRANA, DIJETA

Prekomjernu tjelesnu težinu ima 34 posto ljekara, a 8 posto ih je gojazno. Najviše ljekara sa prekomjernom tjelesnom težinom je među opštim hirurzima (49 posto) i specijalistima porodične medicine (48 posto), dok je najmanje

gojaznih među dermatolozima (23 posto) i oftalmolozima (29 posto).

Prema najnovijim preporukama organizacija American Heart Association i American College of Cardiology, radi smanjenja rizika za kardiovaskularne bolesti, prednost treba dati tkz. mediteranskom tipu ishrane. Nije iznenađujući podatak da je, među kardiolozima i endokrinolozima, najviše onih koji se pridržavaju takve ishrane (27 posto endokrinologa i 23 posto kardiologa). Za tipičnu američku ishranu, bogatu mesom, proizvodima od bijelog brašna i krompirom, odlučuje se najviše opštih hirurga (38 posto) koji su i ujedno i najgojazniji.

Gotovo polovina ljekara u Americi uzima neki od dodataka pre-

hrani. Trećina ljekara oba pola uzima multivitamine. Žene više uzimaju vitamin D i kalcijum, dok oba pola uzimaju omega-3 masne kiseline, antioksidante i koenzim Q10. Posljednjih godina se bilježi veća upotreba vitamina D, folne kiseline i ribljeg ulja, dok se sve manje uzimaju vitamini A, E, C i beta-karoten.

FIZIČKA AKTIVNOST

Najmanje dva puta sedmično vježba 58 posto ljekara - 72 posto onih koji imaju normalnu tjelesnu težinu, 57 posto onih sa prekomjernom tjelesnom težinom i svega 38 posto gojaznih.

BRAK

Posljednjih decenija, dramatično se smanjio broj sklopljenih brakova, dok je broj razvoda istovremeno porastao. Oko polovine svih brakova završi se razvodom. Među ljekarima je nešto malo bolja situacija, naročito među muškarcima. Oženjeno ih je 86 posto, dok je istovremeno udatu 76 posto njihovih koleginica.

SREĆA

Na pitanje, koliko su srećni na poslu i van njega, dermatolozi i oftalmolozi su najčešće odgovarali da su srećni. Njih 53 posto je odgovorilo da su izuzetno srećni na poslu, a 70 posto se tako osjeća kod kuće. Najmanje su srećni specijalisti porodične medicine i ljekari u službi hitne pomoći (36 posto), te internisti i radiolozi (37 posto).

GODIŠNJI ODMOR

Među zemljama sa najvećim nacionalnim dohotkom, Amerika je jedina zemlja u kojoj godišnji odmor nije plaćen. Zato Amerikanci godišnje uzimaju prosječno šesnaest dana godišnjeg odmora što je značajno manje od zaposlenih u Italiji, Novom

Zelandu, Belgiji, Francuskoj, Španiji i Njemačkoj, koji godišnje provode na odmoru između trideset i trideset i četiri dana. Razlike u dužini godišnjeg odmora postoje među različitim specijalnostima. Polovina anesteziologa i radiologa godišnje uzima više od četiri sedmice odmora. To međutim čini samo 13 posto porodičnih ljekara, internista i plastičnih hirurga i svega 11 posto endokrinologa.

VOLONTERSKI RAD

Volontiraju dvije trećine žena ljekara i gotovo isto toliko njihovih muških kolega; što je više u odnosu na prethodne godine. Žene najčešće volontiraju u školi koju pohađaju njihova djeca, muškarci u bolnicama, a i jedne i drugi volontiraju u svojoj vjerskoj organizaciji.

FINANSIJE

Prema istraživanjima, najzadovoljniji svojim finansijama su ortopedi (77 posto) i oftalmolozi (76 posto), a najmanje zadovoljni su specijalisti porodične medicine i internisti (57 posto).

MEDICINSKI FAKULTET
BANJA LUKA

IZDAVAČKA AKTIVNOST I MONOGRAFSKE PUBLIKACIJE

U 2013. I POČETKOM 2014. GODINE.

1. KOORDINISANA BRIGA
O MENTALNOM ZDRAVLJU
Priručnik
Autori: Biljana Lakić, Tatjana Popović, Sandra Jovanović, Dženita Hrelja-Hasečić
Banja Luka, 2013.
2. MIKROBIOLOŠKA DIJAGNOSTIKA
INFEKCIJA NERVNOG SISTEMA
Stručna knjiga
Autori: Miroslav Petković, Maja Travar
Banja Luka, 2013.
3. RIJETKE BOLESTI U PEDIJATRIJI
Udžbenik (pomoćni)
Autor: Jelica Predojević
Banja Luka, 2013.
4. PROTOKOL, DIJAGNOSTIKA I
LIJEČENJE MALIGNIH OBOLJENJA
GENITALNIH ORGANA
Stručna knjiga
Autori: Nenad Lučić, Vesna Ećim Zlojutro
Banja Luka 2013.
5. HIRURGIJA TUMORA DOJKE
Udžbenik (pomoćni)
Autor: Darko Lukić
Banja Luka, 2013.
6. PRIMJENA STATISTIKE U MEDICINI
Udžbenik (osnovni)
Autor: Živana Gavrić
Banja Luka, 2013.
7. PRIRUČNIK ZA PRAKTIČNU NASTAVU
IZ PRVE POMOĆI
Udžbenik (pomoćni)
Autor: Peđa Kovačević, Jadranka Vidović, Duško Račić
Banja Luka, 2013.
8. SPOLJNA FIKSACIJA U
KOŠTANO-ZGLOBNOJ HIRURGIJI
Stručna knjiga
Autor: Predrag Grubor
Banja Luka, 2013.
9. ZBORNİK SAŽETAKA I IZABRANIH
RADOVA U CJELINI – TREĆI KONGRES
DOKTORA MEDICINE REPUBLIKE
SRPSKE SA MEĐUNARODNIM UČEŠĆEM
Zbornik radova
Kongres doktora medicine Republike Srpske sa međunarodnim učešćem
Glavni i odgovorni urednik Siniša Miljković
Banja Luka, 2013.
10. MELANOM, DIJAGNOSTIKA I
LIJEČENJE: MONOGRAFIJA
Udžbenik (pomoćni)
Autor: Darko Lukić
Banja Luka, 2013.
11. DERMATOLOŠKI PRIRUČNIK
Priručnik
Autori: Bogdan Zrnić, Radoslav Gajanin, Jagoda Balaban, Vesna Gajanin
Banja Luka, 2014.

Miroslav Petković, Maja Travar:
MIKROBIOLOŠKA DIJAGNOSTIKA INFEKCIJA NERVOG SISTEMA,
 Medicinski fakultet, Banjaluka, 2013. godine

SAVREMENI DIJAGNOSTIČKI PROTOKOLI

Imajući u vidu da infekcije nervnog sistema, naročito centralnog, dovode do veoma ozbiljnih kliničkih stanja, ostavljaju trajne posljedice a ponekad su i smrtonosne, autori ove monografije stavili su akcenat na brzu i pouzdanu dijagnostiku kao *conditio sine qua non* adekvatne terapije. Ona je stoga velika pomoć kliničarima, prvenstveno neurolozima, koji se na jednostavan i praktičan način informišu o mikrobiološkim procedurama, indikacijama za njihovo izvođenje i interpretaciji dobijenih rezultata.

Kroz devet poglavlja u knjizi su obrađene dijagnostike: bakterijskih infekcija nervnog sistema; neuromuskularnih bolesti izazvanih bakterijskim egzotoksinima; virusnih infekcija nervnog sistema; infekcija izazvanih protozoama, gljivama i pantljičarama. Obrađene su takođe i dijagnostičke procedure: specifičnih infektivnih bolesti nervnog sistema, hroničnih infekcija i prionskih bolesti. Recenzenti su: prof. dr Marija Kaluzov i prof. dr Branislav Kocić.

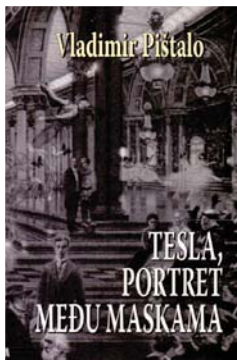

Biljana Lakić, Tatjana Popović, Sandra Jovanović, Dženita Hrelja Hasečić -
KOORDINISANA BRIGA U MENTALNOM ZDRAVLJU
 Medicinski fakultet, Banjaluka 2013. godine

DRAGOCJENA STRUČNA KNJIGA

Ovaj priručnik je originalan kako po sveobuhvatnosti, tako i po interdisciplinarnom pristupu kojim autori obrađuju najvažnije oblasti zaštite i unapređenja mentalnog zdravlja. Stoga će, sasvim sigurno, biti nezamjenljiva literatura za edukaciju i stručno usavršavanje svih onih koji rade na polju mentalnog zdravlja i veoma čestih i raznovrsnih mentalnih poremećaja. Autori su uspješno prevazišli usko sagledavanje pojedinih kliničkih poremećaja kao psihijatrijskog fenomena i sagledali ih u kontekstu

bio-psiho-socijalnog jedinstva ličnosti. Kroz osam poglavlja obrađeni su svi aspekti ovakvog pristupa: koordinisana skrb u mentalnom zdravlju; uključivanje i procjena korisnika u koordinisanoj brizi; procjena upravljanja rizicima; planiranje brige i korištenje resursa u zajednici; koordinisana briga kod prvih psihotičnih epizoda, rana detekcija, rana intervencija i prevencija relapsa; timski rad u koordinisanoj brizi; rod i mentalno zdravlje. Recenzenti knjige su: prof. dr Marko Munjiža i prof. dr Ismet Cerić.

Vladimir Pištalo:

Tesla, portret među maskama,
Izdavač: Agora, Zrenjanin, 2008.

ČOVJEK KOJI JE STVORIO DVADESETI VIJEK

Od vremena Aristotela i Aleksandra Makedonskog do Teslinog rođenja, civilizacija se manje razvila nego što se razvila od Teslinog rođenja do smrti. Pištalov roman je oda vizionaru i sanjaru, koji je fanatičnom radnom energijom i nadljudskim umom, stvorio potpuno novu dimenziju i dinamiku svijeta

JEDAN OD NAJBOLJIH
SAVREMENIH PROZAISTA
NAŠE KNJIŽEVNOSTI

Vladimir Pištalo je rođen u Sarajevu 1960. godine, a danas je profesor svjetske i američke istorije na Univerzitetu Vuster

u Masačusetsu. Kao istoričar bavi se temom višestrukog identiteta srpskih iseljenika u SAD - srpskom, jugoslovenskom i američkom. Njegova najpoznatija literarna ostvarenja su novela "Korto Malteze", neobična biografija Aleksandra Makedonskog "Aleksandrida", romani "Kraj Veka", "Manifesti", "Milenijum u Beogradu" i "Venecija".

Za roman "Tesla, portret među maskama" dobio je 2008. prestižnu NIN-ovu nagradu za roman godine.

Pisati roman o Nikoli Tesli znači suočiti se sa obimnom literaturom, filmovima i popularnim mitom o jednom od najvećih naučnika dvadesetog vijeka. Vladimir Pištalo se djelom i ličnošću Nikole Tesle bavio punih osam godina sa istraživačkim žarom istoričara i zrelim umijećem afirmisanog književnika. Rezultat je roman *Tesla, portret među maskama* (2008) koji je istovremeno Teslina biografija, njegov psihološki portret, slika dinamične epohe u kojoj je živio i omaž njegovom pronalazaštvu. Svom tekstu Pištalo je dao formu romana ali u njega unosi suštinu znanja koja su decenijama, baveći se Teslom, sakupljali autori iz najrazličitijih oblasti. U tri poglavlja romana - *Mladost*, *Amerika* i *Novi vek* - život Nikole Tesle izložen je hronološki, od najranijeg djetinjstva u Lici, preko školovanja u Gracu, odlaska u Novi svijet, ostvarivanja vanvremenskih pronalazačkih vizija i dostizanja svjetske slave, sve do usamljeničke smrti u hotelskoj sobi u Njujorku.

Pisac je osvjetlio način na koji se formirala ličnost jednog genija detaljnom

rekonstrukcijom Teslinih duševnih kriza i preloma. Nesrećni gubitak starijeg brata, kojeg za života nije prežalio, bolna odluka da prekine porodičnu tradiciju svešteničkog poziva i posveti se nauci, odlazak iz domovine, nevjerovatni naponi, kojima je sebe izlagao, da bi ostvario svoje vizije, opisani su kao poprište prometejske borbe čovjeka i sredine koja nije mogla da prati snagu njegovog genija. Poglavlje *Amerika* je priča o usponu Tesle od mladog emigranta koji radi kao nadničar ne bi li preživio, do proslavljenog naučnika, prihvaćenog u najviše društvene krugove SAD-a, koji je za sebe, sa pravom, tvrdi da je najbolje obučen čovjek na Petoj aveniji.

Treći dio romana, *Novi vek*, tematizuje naučnika Teslu kao jedinstvenog među velikim pronalazačima. Pištalo je primijetio da su nekada samo bogovi i priroda mogli da izazivaju munje, među smrtnicima to je prvi uspio Tesla. Uticaj Teslinih pronalazaka i patenata na život savremenog čovjeka upućuje pisca na zaključak o njemu, kao čovjeku koji je nepovratno promijenio i ubrzao istoriju svijeta.

Mladen Keleč

Dr Vlajko Lukić, oftalmolog iz Bijeljine

STRAST PČELARENJA PRENOSI I NA DRUGE

Poznat je kao donator pčelinjih društava, koji svakom novom pčelaru, uz košnicu, poklanja i knjigu o pčelarstvu

Uz pčele se odmaram i mobilišem dodatnu pozitivnu energiju za težak svakodnevni rad, kaže dr Vlajko Lukić, direktor i vlasnik zdravstvene ustanove u Bijeljini. Nakon rada sa pacijentima svakodnevno odlazi u svoj pčelinjak u Dvorovima, gdje ga radosno dočekuju hiljade pčelica nastanjenih u sedamdesetak košnica. Većinu obimnog posla u pčelinjaku obavlja bez zaštitne opreme, slobodno se krećući među svojim ljubimicama, bez straha od ponekog uboda. Strast pčelarenja, kojim se bavi od 1970. godine, prenio je i na druge. Poznat je kao donator pčelinjih društava, koji svakom novom pčelaru, uz društvo, poklanja i knjigu o pčelarstvu. Lukićeve pčele su često na putu; tako su, u vrijeme bagremove paše, u

Semberiji, a potom u Han Pijesku, gdje je bolja livadska i šumska paša. Zagovornik je očuvanja zdrave životne sredine i neprestano apeluje na voćare da pažljivo prskaju voće, kako ne bi naudili cvijetu, odnosno pčeli.

DR VLAJKO LUKIĆ

Sarajevo je grad u kojem se rodio 1954. godine i završio Medicinski fakultet. U Banjaluci i Beogradu specijalizirao je očne bolesti. Nakon završene specijalizacije 1996. godine otvorio je privatnu očnu ordinaciju u Bijeljini.

Kruna ljubavi i napora je med, taj najsavršeniji proizvod prirode. Godišnje proizvedem tonu meda za čiji kvalitet sam dobio više priznanja. Ipak, najdraže su mi pohvale onih koji redovno koriste med iz mog pčelinjaka – kaže Lukić.

Osim pčelarstva bavi se i uzgojem voća. U mom voćnjaku u Dvorovima raste skoro sve, što može da se uzgoji u našim uslovima. Uživam da uzgajam i povrće, u vlastitoj bašti i stakleniku ...Srećan sam, što me u svemu tome, podržava moja porodica i ...kućni ljubimac!

ŽGB

Novi lijek!

HIPOLIP® film tablete atorvastatin

Hipolip®	10 mg	30 film tableta
Hipolip®	20 mg	30 film tableta
Hipolip®	40 mg	30 film tableta

Indikacije:

Hiperholesterolemija: Atorvastatin je indikovano kao dodatak dijeti za smanjenje povišenog ukupnog holesterola, LDL-holesterola, apolipoproteina B i triglicerida kod odraslih, adolescenata i djece starije od 10 godina sa primarnom hiperholesterolemijom, porodičnom hiperholesterolemijom i kombinovanom (mješovitom) hiperlipidemijom (u slučajevima kada nije postignut željeni odgovor na dijetu i druge nefarmakološke mjere).

Prevenција kardiovaskularnih bolesti: Prevenција kardiovaskularnih događaja kod odraslih pacijenata kod kojih je procijenjen visok rizik od pojave prvog kardiovaskularnog događaja uz korekciju drugih faktora rizika.

KONGRESI

**PULMOLOGIJA/ALERGOLOGIJA
/IMUNOLOGIJA****10th Annual Asthma and COPD Conference**

- Datum: 2–3 April 2014
- Mjesto održavanja: London, United Kingdom
- Website: <http://www.smi-online.co.uk/pharmaceuticals/uk/conference/asthma-copd>

European Respiratory Society Annual Congress

- Datum: 6–10 September 2014
- Mjesto održavanja: Munich, Germany
- Website: <http://www.ersnet.org/congresses/munich-2014.htm>

EAACI 2014- European Academy of Allergy and Clinical Immunology Congress Allergology Medical Congress

- Datum: 7-11. June 2014
- Mjesto održavanja: Copenhagen, Denmark
- Website: <http://www.eaaci2014.com/general-information/6161/Page.aspx>

IMMUNOLOGY 2014: American Association of Immunologists (AAI) Annual Meeting

- Date: 2–6 May 2014
- Mjesto održavanja: Pittsburgh, United States
- Email: meetings@aai.org
- Website: <http://www.immunology2014.org/>

American Academy of Otolaryngic Allergy 2014 Annual Meeting

- Datum: 19–20 September 2014
- Mjesto održavanja: Orlando, United States
- Email: aaof@aaof.org
- Website: http://www.aaof.org/pr.aspx?PAGE_ID=154

PEDIJARIJA**World Congress on Controversies in Pediatrics (CoPedia)**

- Date: 24–27 April 2014
- Mjesto održavanja: Prague 6, Czech Republic
- Email: copedial@congressmed.com
- Website: <http://www.congressmed.com/copedial/>

Pediatric body MRI course

- Datum: 1 April 2014
- Mjesto održavanja: London, United Kingdom
- Email: charlotte.sinden@bir.org.uk
- Website: <http://membersarea.bir.org.uk/multi-events/layout1.asp>

17th Annual Pediatric Board Review Course

- Datum: 15–18 May 2014
- Mjesto održavanja: Miami Beach, United States
- Email: cme4mch@mch.com
- Website: <http://www.mch.com/continuing-medical-education-cme/cme-events.aspx>

2nd Annual Pediatric Critical Care Self-Assessment (A Board review Course)

- Datum: 15–17 May 2014
- Mjesto održavanja: Miami Beach, United States
- Email: cme4mch@mch.com
- Website: <http://www.mch.com/continuing-medical-education-cme/cme-events.aspx>

7th World Congress on Pediatric Intensive and Critical Care

- Datum: 4–7 May 2014
- Mjesto održavanja: Istanbul, Turkey
- Email: picc@kenes.com
- Website: <http://www2.kenes.com/picc2014/pages/home.aspx>

**XVII SEMINAR PEDIJARIJSKE
ŠKOLE SRBIJE**

- Datum: 8-14 June 2014
- Mjesto održavanja: Zlatibor, Republika Srbija
- Email: smart4@eunet.rs
- Website: <http://www.smart4.co.rs/attach/FAR-MAKOEKONOMIJA-14/PRIJAVA.xls>

ANESTEZIOLOGIJA/URGENTNA MEDICINA

ESA 2014- European Society of Anaesthesiology Congress

- Datum: 7-11. June 2014
- Mjesto održavanja: Copenhagen, Denmark
- Website: <http://www.eaaci2014.com/general-information/6161/Page.aspx>

7th World Congress of the World Institute of Pain

- Datum: 7-10 May 2014
- Mjesto održavanja: Maastricht, Netherlands
- Email: wip2014@kenes.com
- Website: <http://www2.kenes.com/wip2014/Pages/Home.aspx>

15th European Congress of Trauma & Emergency Surgery

- Datum: 24-27 May 2014
- Mjesto održavanja: Frankfurt, Germany
- Email: ectes2014@mondial-congress.com
- Website: <http://www.ectes2014.org/>

KARDIOLOGIJA

8th Annual Meeting of the Association for European Paediatric and Congenital Cardiology (AEPC)

- Datum: 21-24 May 2014
- Mjesto održavanja: Helsinki, Finland
- Email: aepc2014@congrex.fi
- Website: <http://www.aepc2014.fi/>

24th European Meeting on Hypertension

- Datum: 13-16 June 2014
- Mjesto održavanja: Athens, Greece
- Email: hypertension2014@aimgroup.eu
- Website: <http://www.hypertension2014.org/>

82nd European Atherosclerosis Society (EAS) Congress

- Datum: 31 May - 3 June 2014
- Mjesto održavanja: Madrid, Spain
- Email: eas@kenes.com
- Website: <http://eas.kenes.com/>

Primary Care: ECG and Arrhythmia Interpretation w/Focus on a Clinical Approach British Isles Cruise

- Datum: 14-24 July 2014
- Mjesto održavanja: Harwich, United Kingdom
- Email: contactus@continuingeducation.net
- Website: <http://www.continuingeducation.net/>

DERMATOLOGIJA

10th European Association of Dermato-Oncology (EADO) Congress

- Datum: 7-10 May 2014
- Mjesto održavanja: Vilnius, Lithuania
- Email: info@eado2014.com
- Website: <http://www.eado2014.com/>

12th European Society for Pediatric Dermatology Congress

- Datum: 12-14 June 2014
- Mjesto održavanja: Kiel, Germany
- Email: espd@mci-group.com
- Website: <http://www.espd2014.com/>

1st Euro-Asian Melanoma Congress

- Datum: 18-21 September 2014
- Mjesto održavanja: Sarajevo, Bosnia And Herzegovina
- Email: melanomaba@gmail.com
- Website: <http://melanoma.ba/congress/>

ENDOKRINOLOGIJA/NUTRICIJA

16th European Congress of Endocrinology (ECE 2014)

- Datum: 3-7 May 2014
- Mjesto održavanja: Wroclaw, Poland
- Email: ece2014@endocrinology.org
- Website: <http://www.ece2014.org/welcome.aspx>

EASD Vienna 2014 Vienna European Association for the Study of Diabetes

- Datum: 16-19 September
- Mjesto održavanja: Viena, Austria
- Website: <http://www.easd.org/>

TREĆI SRPSKI KONGRES O ŠTIJAŠTOJ ŽLEZDI SA MEĐUNARODNIM UČEŠĆEM

- Datum: 29 May -1 June 2014
- Mjesto održavanja: Zlatibor, Republika Srbija
- Email: smart4@eunet.rs
- Website: <http://www.smart4.co.rs/attach/3SKOSZ/PRIJAVA.xls>

53rd ESPE Meeting - the European Society for Paediatric Endocrinology

- Datum: 18–20 September 2014
- Mjesto održavanja: Dublin, Ireland
- Email: espe2014@congrex.com
- Website: <http://www.espe2014.org/>

2014 University of Texas Nutrition Institute Conference

- Datum: 22–24 May 2014
- Mjesto održavanja: Austin, United States
- Email: utni@austin.utexas.edu
- Website: <http://utnibuild.wordpress.com/>

International Nutrition & Diagnostics Con- ference (INDC)

- Datum: 2–5 September 2014
- Mjesto održavanja: Praha, Czech Republic
- Email: asistentka@radanal.cz
- Website: <http://www.indc.cz/en/>

36th ESPEN - The European Society for Clinical Nutrition and Metabolism

- Datum: 6–9 September 2014
- Mjesto održavanja: Geneva, Switzerland
- Email: espen@mci-group.com
- Website: <http://www.espen.org/congres>

GASTROENTEROLOGIJA

European Society of Gastrointestinal and Abdominal Radiology - ESGAR 2014

- Datum: 18–21 June 2014
- Mjesto održavanja: Salzburg, Austria
- Email: office@esgar.org
- Website: <http://www.esgar.org/index.php?pid=424&lang=1>

16th World Congress on Gastrointestinal Cancer (ESMO 2014)

- Datum: 25–28 June 2014
- Mjesto održavanja: Barcelona, Spain
- Email: meetings@imedex.com
- Website: <http://worldgicancer.com/wcgi/WGIC2014/index.asp>

14th World Congress of Endoscopic Surgery

- Datum: 25–28 June 2014
- Mjesto održavanja: Paris, France
- Email: info@eaes.eu
- Website: <http://www.eaes.eu/eaes-meetings.aspx>

14th World Congress of the ISDE- Interna- tional Society for Diseases of the Esophagus

- Datum: 22–24 September 2014
- Mjesto održavanja: Vancouver, Canada
- Email: info@isde.net
- Website: <http://isde.net/default.aspx?pageid=1720286>

Combined EPC and IAP Meeting 2014

- Datum: 24–28 June 2014
- Mjesto održavanja: Southampton, United Kingdom
- Email: epcandiapmeeting2014@mci-group.com
- Website: <http://www.epc2014.co.uk/>

HEMATOLOGIJA

7th International Conference on Thrombosis and Hemostasis Issues in Cancer (ICTHIC)

- Datum: 9–11 May 2014
- Mjesto održavanja: Bergamo, Italy
- Email: info@icthic.com
- Website: <http://www.icthic.com/en/home/home.aspx>

19th Congress of the European Haematol- ogy Association (EHA)

- Datum: 12–15 June 2014
- Mjesto održavanja: Milan, Italy
- Email: info@ehaweb.org
- Website: <http://www.ehaweb.org/congress-and-events/annual-congress/19th-congress/key-information/>

8th Bari International Conference

- Datum: 3–5 October 2014
- Mjesto održavanja: Bari, Italy
- Email: congress@smc-media.com
- Website: <http://www.bic2014.org/>

7th International Conference on Thrombosis and Hemostasis Issues in Cancer (ICTHIC)

- Datum: 9–11 May 2014
- Mjesto održavanja: Bergamo, Italy
- Email: info@icthic.com
- Website: www.icthic.com/en/home/home.aspx

Platelets 2014 International Symposium

- Date: 2–6 April 2014
- Mjesto održavanja: Jerusalem, Israel
- Email:
- Website: <http://www.platelets2014.org/>

INFEKTOLOGIJA / MIKROBIOLOGIJA**3rd World Congress on Controversies in the Management of Viral Hepatitis (C-Hep)**

- Datum: 1–3 May 2014
- Mjesto održavanja: Berlin, Germany
- Email: chep@comtecmed.com
- Website: <http://www.comtecmed.com/chep/2014/default.aspx>

32nd Annual Meeting of the European Society for Paediatric Infectious Diseases

- Datum: 6–10 May 2014
- Mjesto održavanja: Dublin, Ireland
- Email: espid@kenes.com
- Website: <http://espid.kenes.com/>

24th European Congress of Clinical Microbiology and Infectious Diseases

- Datum: 10–13 May 2014
- Mjesto održavanja: Barcelona, Spain
- Email: eccmid@kenes.com
- Website: <http://www.eccmid.org/>

NEFROLOGIJA/UROLOGIJA**Management of Chronic Kidney Disease**

- Datum: 16–19 September 2014
- Mjesto održavanja: Coventry, United Kingdom
- Email: Charlotte.Moonan@warwick.ac.uk
- Website: <http://www2.warwick.ac.uk/fac/sci/lifesci/study/shortcourses/kidney/ckd>

32nd World Congress of Endourology and SWL

- Datum: 3–7 September 2014
- Mjesto održavanja: Taipei, Taiwan, Province Of China
- Email: whchiu@ym.edu.tw
- Website: <http://www.endourology.org/index.php>

NEUROLOGIJA/PSIHIJARIJA**Modern Approaches to Diagnosis and Treatment of Sleep Problems in Children and Adolescents**

- Datum: 8 April 2014
- Mjesto održavanja: Birmingham, United Kingdom
- Email: info@medineo.org
- Website: <http://www.medineo.org/products/34-modern-approaches-to-diagnosis-and-treatment-of-sleep-problems-in-children-and-adolescents.aspx>

XXIII European Stroke Conference

- Datum: 6–9 May 2014
- Mjesto održavanja: Nice, France
- Email: esc@congreg.com
- Website: <http://www.eurostroke.eu/default.html>

International Conference on Timing and Time Perception

- Datum: 31 March – 3 April 2014
- Mjesto održavanja: Corfu, Greece
- Email:
- Website: <http://www.finalconference.timely-cost.eu/contact/>

8th World Congress on Controversies in Neurology (CONy)

- Datum: 8–11 May 2014
- Mjesto održavanja: Berlin, Germany
- Email: Info@Comtecmed.com
- Website: <http://www.comtecmed.com/cony/2014/>

Recent Advances in Neuropsychiatric, Psychological and Social Sciences

- Datum: 13–16 May 2014
- Mjesto održavanja: Athens, Greece
- Email: congress@appac.gr
- Website: <http://www.appac.gr/displayITM1.asp?ITMID=18&LANG=EN>

Joint Congress of European Neurology (ENS/EFNS 2014)

- Datum: 31 May – 3 June 2014
- Mjesto održavanja: Istanbul, Turkey
- Email: basel@congrex.com
- Website: <http://efns2014.efns.org/>

ONKOLOGIJA

23rd Biennial Congress of the European Association for Cancer Research (EACR-23)

- Datum: 5–8 July 2014
- Mjesto održavanja: Munich, Germany
- Email: eacr23@ecco-org.eu
- Website: <http://www.ecco-org.eu/EACR23>

ESTRO 33 –European Society for Radiotherapy Oncology

- Datum: 4–8 April 2014
- Mjesto održavanja: Vienna, Austria
- Email: events@estro.org
- Website: <http://www.estro.org/congresses-meetings/items/estro-33>

European Congress on Head & Neck Oncology 2014

- Datum: 24–26 April 2014
- Mjesto održavanja: Liverpool, United Kingdom
- Email: echo@kenes.com
- Website: <http://echo2014.co>

7. Hrvatski onkološki kongres - Penta sa međunarodnim učešćem

- Datum: 10-13. April 2014
- Mjesto održavanja: Rovinj, Croatia
- Email: ines.rosandic@penta-zagreb.hr
- Website: <http://www.penta-pco.com/HOK2014/>

GINEKOLOGIJA/ONKOLOGIJA

3rd Regional International Gynecologic Cancer Society Meeting 2014

- Datum: 16–18 May 2014
- Mjesto održavanja: Cape Town, South Africa
- Email: igcsreg2014@kenes.com
- Website: <http://igcsreg2014.com/>

15th World Congress for Cervical Pathology and Colposcopy

- Datum: 26–30 May 2014
- Mjesto održavanja: London, United Kingdom
- Email: ifcpc@kenes.com
- Website: <http://ifcpc2014.com/>

ORTOPEDIJA/REUMATOLOGIJA

World Congress on Osteoporosis, Osteoarthritis & Musculoskeletal Disorders (WCO-IOF-ESCEO)

- Datum: 2–5 April 2014
- Mjesto održavanja: Seville, Spain
- Email: info@piettecommunication.com
- Website: <http://www.wco-iof-esceo.org/WCO-IOF-ESCEO-SEVILLE%202014>

15th European Federation of National Associations of Orthopaedics and Traumatology (EFORT) Congress

- Datum: 3–6 June 2014
- Mjesto održavanja: London, United Kingdom
- Email: event@efort.org
- Website: <http://www.efort.org/london2014/>

33rd Conference of the European Bone & Joint Infection Society (EBJIS2014)

- Datum: 11–13 September 2014
- Mjesto održavanja: Utrecht, Netherlands
- Email: ebjis2014@congressbydesign.com
- Website: <http://ebjis2014.org/>

EORS 2014- European Orthopaedic Research Society

- Datum: 2–4 July 2014
- Mjesto održavanja: Nantes, France
- Email: info@eors2014.org
- Website: <http://eors2014.org/>

European League Against Rheumatism (EULAR) Annual Congress

- Datum: 11–14 June 2014
- Mjesto održavanja: Paris, France
- Email: eular@eular.org
- Website: http://www.eular.org/index.cfm?framePage=/congress_home.cfm

OFTALMOLOGIJA

32nd Congress of the ESCRS - the European Cataract and Refractive Surgery Meeting

- Datum: 13–17 September 2014
- Mjesto održavanja: London, United Kingdom
- Email: escrs@escrs.org
- Website: <http://www.escrs.org/London2014/default.asp>

RADIOLOGIJA

I International Conference of Nuclear Medicine Technologies & X Seminar of Nuclear Medicine from Lisbon School of Health Technology

- Datum: 30–31 May 2014
- Mjesto održavanja: Lisbon, Portugal
- Email: medicina.nuclear@estesl.ipl.pt
- Website: <http://www.estesl.ipl.pt/icnmt/>

CIRSE 2014 - the Cardiovascular and Interventional Radiological Society European Congress

- Datum: 13–17 September 2014
- Mjesto održavanja: Glasgow, United Kingdom
- Email: info@cirse.org
- Website: <http://www.cirse.org/index.php?pid=857>

OTORINOLARINGOLOGIJA

American Academy of Otolaryngic Allergy 2014 Annual Meeting

- Datum: 19–20 September 2014
- Mjesto održavanja: Orlando, United States
- Email: aaof@aaof.org
- Website: http://www.aaof.org/pr.aspx?PAGE_ID=154

ERS 2014 Amsterdam Amsterdam - European Rhinologic Society & 33rd International Symposium on Infection & Allergy of the Nose

- Datum: 22–26 June 2014
- Mjesto održavanja: Amsterdam, Netherlands
- Email: ers-isian2014@kenes.com
- Website: <http://www.europeanrhinologicsociety.org/home.php>

FARMAKOLOGIJA

4. Međunarodna konferencija sekcije za farmakoeconomiju savez farmaceutskih udruženja Srbije (SFUS)

- Datum: 15–16 May 2014
- Mjesto održavanja: Beograd, Republika Srbija
- Email: smart4@eunet.rs
- Website: <http://www.smart4.co.rs/attach/FARMAKOEKONOMIJA-14/PRIJAVA.xls>

Pravi potez
u pravo vrijeme!

Donecept®
donepezil

Actavis

octapharma

For the safe and optimal use of human proteins

Za sigurno i optimalno korištenje ljudskih proteina

Ovlašteni zastupnik za BiH:
Remedia d.o.o.
Kranjčevićeva 37
71000 Sarajevo
Bosna i Hercegovina

